

PATVIRTINTA

Skuodo rajono Mosėdžio vaikų lopšelio – darželio
Direktorius 2020 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. V1-46

**SKUODO RAJONO MOSĖDŽIO VAIKŲ LOPŠELIO – DARŽELIO
IKIMOKYKLINIO UGDYMO
PROGRAMA
„KELIAUKIME DRAUGE“**

MOSĖDIS

2020

Programą atnaujino:

Mokytojos:

Aldona Leilionienė,

Marytė Leilionienė,

Laima Bernotienė,

Daiva Drąsutienė,

Aušra Kubilienė;

Direktorė Daiva Mažrimienė.

TURINYS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS	4
1.1. Informacija apie įstaigą.....	4
1.2. Programos paskirtis.....	4
1.3. Įstaigos savitumas.....	5
1.4. Vaikų poreikiai.....	6
1.5. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą.....	7
1.6. Mokytojai ir jų pasirengimas.....	7
1.7. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai.....	8
II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI	9
III. PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI	10
IV. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PRINCIPAI, METODAI, TĖVŲ (GLOBĖJŲ) IR PEDAGOGŲ BENDRADARBIAVIMAS, UGDYMO (SI) APLINKA IR TURINYS	11
4.1. Principai.....	11
4.2. Ugdymo metodai.....	11
4.3. Tėvų (globėjų) ir pedagogų bendradarbiavimas.....	12
4.4. Ugdymo (si) aplinka.....	12
4.5. Ugdymo turinys.....	13
V. IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ UGDYMO (SI) PASIEKIMŲ SRITYS IR VERTINIMAS	13
5.1. Ugdymo (si) pasiekimų sritys.....	13
5.2. Vertinimas.....	14
5.2.1. Socialinė kompetencija.....	16
5.2.2. Sveikatos saugojimo kompetencija.....	24
5.2.3. Komunikavimo kompetencija.....	28
5.2.4. Pažintinė kompetencija.....	34
5.2.5. Meninė kompetencija.....	41
5.2.6. Mokėjimo mokytis kompetencija.....	52
VI. NAUDOTA LITERATŪRA IR KITI INFORMACIJOS ŠALTINIAI	57

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Ikimokyklinė ugdymo programa (toliau Programa) nustato ikimokyklinio ugdymo tikslą, uždavinius. Programos įgyvendinimo prielaidas ir būdus, ugdymo gaires, ugdytinus vaikų pasiekimus ir pažangos vertinimo nuostatas. Programa skirta vaikų nuo 1,6 - 5 metų mokytojams, mokytojų padėjėjams, pagalbos mokiniui specialistams, tėvams (globėjams). Šia programa siekiame:

- Sudaryti sąlygas augti fiziškai ir psichiškai išsivysčiusiai asmenybei, turinčiai teigiamą savivertę, norinčiai ir gebančiai reikšti save;
- Tenkinti kiekvieno vaiko poreikį žaisti, judėti, kurti, tyrinėti, pažinti, eksperimentuoti;
- Garantuoti vaikui galimybę rinktis veiklą pagal interesus ir poreikius, garantuoti interesų ir poreikių plėtojimą bei nuoseklų vaiko gebėjimų ugdymą (si).

Programa atnaujinta vadovaujantis Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2014) bei Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis (2015). Programa yra orientyras, leidžiantis mokytojui kryptingai organizuoti ugdomąją veiklą, kurti kokybiško ugdymo (si) sąlygas, individualizuoti ugdymo (si) turinį. Sudarant programą atsižvelgta į tėvų (globėjų) lūkesčius, įstaigos regiono savitumus. Programa grindžiama visapusiško ugdymo(si) idėjomis ir apima visas ugdymo(si) sritis.

1.1. INFORMACIJA APIE ĮSTAIGĄ

Oficialus pavadinimas – Skuodo rajono Mosėdžio vaikų lopšelis - darželis. Teisinė forma – biudžetinė įstaiga. Pagrindinė veiklos rūšis – ikimokyklinis ugdymas. Adresas – R. Granausko 7-2, Mosėdžio miestelis, Mosėdžio seniunija, Skuodo rajono savivaldybė, LT-98268 **Telefonai:** 8(440)76454, mob. tel. 861170405; **Elektroninis paštas:** mosedziodarzelis@gmail.com **Interneto svetainės adresas:** www.mosedziukai.lt; Lopšelis darželis savo veiklą pradėjo 1960 m. rugsėjo 16 d. Steigėjas – Skuodo rajono savivaldybės taryba.

1.2. PROGRAMOS PASKIRTIS

• Skuodo rajono Mosėdžio vaikų lopšelio - darželio (toliau tekste – Darželis) ikimokyklinio ugdymo programa (toliau tekste – Programa) siekiama tenkinti pagrindinius 1,6 – 5 metų vaiko poreikius: saugumo, sveikatos, judėjimo, žaidimo, bendravimo, bendradarbiavimo, pažinimo, saviraiškos. Užtikrinti darnų vaiko fizinių ir psichinių galių skleidimąsi, kiekvieno ikimokyklinuko brandą priešmokyklinei grupei, ikimokyklinio ugdymo pedagogams bendradarbiaujant su tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais.

• Programa parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Vaiko gerovės politikos koncepcija, Lietuvos Respublikos Konstitucija ir Darželio nuostatais, metodinėmis rekomendacijomis ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Turėdami aiškią sveikatos ugdymo

ikimokyklinėje įstaigoje koncepciją, parenkant efektyvias sveikatos stiprinimo priemones ir būdus, atsižvelgiant į individualiuosius ir specialiuosius poreikius, kaupiant žinias apie ugdytinių gyvenimo būdą, sveikatą ir įgūdžius, sėkmingai spręsti sveikatos ugdymo problemas.

- Vadovaujantis (Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3d.) vaiko teisių paisymas – svarbiausia įstaigos mokytojų taisyklė. Vaikas turi teisę lavinti savo gebėjimus, laisvai reikšti savo nuomonę, jaustis oriai ir garbingai.

- Nustatyti ikimokyklinio ugdymo sąlygas, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos vadovai, mokytojai, švietimo pagalbos mokiniui specialistai užtikrintų kokybišką programos įgyvendinimą.

Ikimokyklinio ugdymo programa „Keliaukime drauge“ atnaujinta vadovaujantis Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2014) bei Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis (2015). Programa yra orientyras, leidžiantis kryptingai organizuoti ugdomąją veiklą, kurti kokybiško ugdymo(si) sąlygas, individualizuoti ugdymo(si) turinį. Sudarant programą atsižvelgta į tėvų (globėjų) lūkesčius, įstaigos regiono savitumus. Programa grindžiama visapusiško ugdymo(si) idėjomis ir apima visas ugdymo(si) sritis. Ikimokyklinio ugdymo programa „Keliaukime drauge“ yra atnaujinama dėl daugelio priežasčių: ugdymo kokybės gerinimas, pasikeitę vaikų ir jų tėvų poreikiai, modernizuojama įstaigos ugdymo aplinka, šiuolaikinės ugdymo priemonės bei žaislai. Keitėsi vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimo metodika, keliami nauji reikalavimai ikimokyklinio ugdymo programai. Atnaujinta ugdymo programa, papildyta vaikų ir jų tėvų, įstaigos bendruomenės pasiūlytomis idėjomis vaikų veiklai tobulinti. Programoje atskleidžiami bendrieji ugdymo principai, tikslai ir uždaviniai, ugdymo turinys, ugdančioji aplinka, vaiko pasiekimų vertinimo sistema. Manome, kad šios programos įgyvendinimas padės ugdyti vaikų vertybines nuostatas, įgūdžius, įpročius sveikai gyventi, mylėti gamtą ir savo kraštą.

1.3. ĮSTAIGOS SAVITUMAS

Lopšelis darželis – šiuolaikinė, atvira pokyčiams, ikimokyklinio ugdymo įstaiga. Mūsų siekis – ugdyti sveiką, save ir aplinką suvokiančią, dorą, aktyvų, kūrybingą, savarankišką, kritiškai mąstančią, pažinimo motyvaciją turinčių asmenybę. Ikimokyklinę įstaigą lanko vaikai nuo 1,6 -5 metų, iš Mosėdžio miestelio ir Mosėdžio seniūnijos aplinkinių kaimų. Grupės komplektuojamos iš mišraus amžiaus vaikų: įstaigoje veikia 4 grupės – 1 ankstyvojo amžiaus grupė ir 3 – ikimokyklinio amžiaus vaikų grupės. Eilę metų ikimokyklinio ugdymo 5 –čių ugdymo grupė dalyvauja tarptautinėje programoje, skirtoje socialiniams įgūdžiams ugdyti ir ankstyvajai prevencijai „Zipio draugai“. Ikimokyklinė įstaiga yra netoli gražaus parko, įspūdingo akmenų slėnio, Bartuvos upės vingių, tai suteikia vaikams galimybę tyrinėti ir eksperimentuoti natūralioje gamtoje visais metų laikais. Sudarytos galimybės vaikams susipažinti ir dalyvauti edukacijose Respublikiniame Vaclovo Into Akmenų muziejuje, apsilankyti miestelio bibliotekoje. Netoli nuo įstaigos yra Mosėdžio gimnazijos stadionas, parko žaidimų aikštelė, kurioje daug šiuolaikinių, spalvingų vaikų lauko žaidimų, sportinių įrenginių. Galima pasisupti sūpynėse, palaipti virvėmis kopėčiomis, čiuožti kalniuku ir kt., džiaugtis judėjimo laisve. Parke galima organizuoti visuotines mankštas su vaikais, tėveliais, rengti varžybas su bendraamžiais, pasigrožėti gamta. Lopšelio – darželio bendruomenė nuolat puoselėja savo kultūrinę tradicijas ir aktyviai dalyvauja visuose tradiciniuose miestelio ir rajono renginiuose, projektuose, darbų ir piešinių parodose, koncertuose. Lopšelio - darželio ugdytiniai kartu su mokytojais dovanoja seneliams Motinos dieni skirtą koncertą. Dovanojame šventines programėles Jurginėms. Parengta ir vykdoma sveikatos stiprinimo programa „Sveikatos takeliu“. Esame Skuodo miesto lopšelio darželio projekto „Edukacinių procesų modernizavimas Skuodo rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo įstaigose“ partneriai ir vykdytojai.

Įstaiga bendradarbiauja su jos veiklai įtaką darančiais juridiniais ir fiziniiais asmenimis: sveikatos priežiūros specialistais, pedagogine psichologine tarnyba, kultūros, vaikų teisių apsaugos ir kt. institucijomis. Glaudžiai bendraujame ir bendradarbiaujame su Mosėdžio miestelio

bendruomene, Skuodo miesto, Ylakių, Salantų vaikų lopšeliais darželiais. Informaciją apie lopšelių - darželių, jo veiklą pateikiama facebook paskyroje, internetiniame lopšelio - darželio puslapyje „Mosedziukai.lt“. Lopšelyje – darželyje organizuojamos papildomos veiklos: anglų kalbos ir robotikos, keramikos užsiėmimai. Modernizuota įstaigos ugdymo aplinka: kompiuteriai „iMO – LEARN“ kubai, „i3LEARNHUB“ ekranas, planšetės. Mūsų ugdymo įstaigoje įgyvendinamos idėjos, kurios stiprina sąsajas tarp šeimos ir ikimokyklinio ugdymo. Derinami ugdymo metodai, būdai, formos, glaudžiai bendradarbiauja skirtingų amžiaus grupių mokytojai, ugdytinių tėvai. Praktinėje veikloje taikytos inovacijos skatina vidinę vaikų motyvaciją pažinti, tyrinėti, išbandyti, pratintis prie kitokių ugdymosi aplinkų, naudoti IKT, o tai sudaro prielaidas tolesniam ugdymuisi mokykloje, garantuoja vaikų fizinę, socialinę, emocinę gerovę. Ugdymo turinys ir inovacijos patrauklios vaikams, nes jos orientuotos į vaiką, jo poreikius, interesus, kultūrą. Suteikiant tėvams daugiau informacijos apie įstaigos veiklą, įtraukiant juos į ugdomąjį procesą, stiprinamas pasitikėjimo ugdymo institucija jausmas.

1.4. VAIKŲ POREIKIAI

Programa orientuota į vaiko poreikių tenkinimą. Vaiko poreikis turėti geras socialines, edukacines vystymosi sąlygas yra vienas pagrindinių ir su vaiko amžiumi nesikeičiančių interesų. Atsižvelgiant į individualius, specialiuosius poreikius, siekiame tenkinti pagrindinius vaiko poreikius: saugumo, aktyvumo, žaidimo, bendravimo, bendradarbiavimo, pažinimo, saviraiškos.

- Poreikis jaustis saugiai. Vaikas gali jaustis saugus, pradžioje būdamas suaugusiųjų globoje, palaiptiui ir pats mokosi saugoti save.

- Poreikis judėti. Vaikas nuolat juda, bėgioja, sportuoja, laipioja judėjimui, aktyviai veiklai skirtose zonose, lauko aikštelėse.

- Poreikis žaisti. Kiekvienas vaikas turi galimybę žaisti su jam patinkančiais žaislais, pasirinkti žaidimo vietą, draugus. Žaisdamas jis išreiškia savo socialinę patirtį, bendrauja.

- Poreikis bendrauti. Vaikas nori būti gerbiamas, kitų pripažintas, kaip turintis savitų gabumų, vertingų savybių, išlikti savitu, skirtingu nuo kitų.

- Poreikis patenkinti savo smalsumą. Tenkindamas savo smalsumą, vaikas kaupia žinias, tikslina turimus daiktų vaizdinius, veikia aplinkoje su įvairiais daiktais, kartu plečia savo žodyną. Vaikas nori viską paliesti, pajauti todėl, kad jo saviti mokymosi metodai.

- Poreikis būti savarankiškam. Vaikas nori pats savarankiškai valgyti, rengtis, pasirinkti veiklą, priemones, žaislus.

- Poreikis produktyviai ir kūrybingai veiklai. Šiuolaikinėje žinių ir technologijų visuomenėje augantis vaikas domisi, nori žaisti kompiuterinius ir kt. žaidimus. Vaikas beveik visada nori ką nors veikti: piešti, lipdyti, konstruoti. Tam, kad vaikas nuolat galėtų įgyvendinti savo sumanymus, jam sudaromos palankios sąlygos tai atlikti, sukuriant lanksčią ir mobilią ugdymosi aplinką.

Sparčiai keičiantis visuomenei bei technologijoms kinta požiūris į vaiką, jo ugdymą bei ugdymąsi. Siekiama aktyvaus vaiko dalyvavimo ugdymo procese, kuriant kartu su vaiku jam aktualų ir prasmingą ugdymo turinį. Tam kad geriau pritaikytume ugdymo turinį vaikų poreikiams ir mokymosi stiliui, stengiamės sudaryti tinkamas sąlygas, paruošti aplinką vaiko ugdymui(si), siekiant tenkinti pagrindinius vaikų poreikius: **sveikatos, bendravimo, pripažinimo, saviraiškos, saugumo.**

1.5. POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR JO UGDYMĄ.

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą programoje apibrėžtas ieškant įžvalgų klasikinėje ir šiuolaikinėje filosofijoje, kuri apibrėžia kaip suvokti ir integruoti vertybiškai pozityvų ugdymą. Mokytojai, mūsų įstaigoje, vadovaujasi šiuolaikine ugdymo filosofija: vaiko ugdymas – jo prigimtinių poreikių tenkinimas ir kompetencijų plėtojimas per kūrybišką vaiko ir mokytojo sąveiką, sėkmingai modeliuojant ir veiksmingai įgyvendinant ugdymo turinį.

Skuodo rajono Mosėdžio vaikų lopšelyje – darželyje įgyvendinamos humanistinės filosofijos idėjos. Humanistinė filosofija kviečia ugdymą orientuoti į vaiką, padėti jam išreikšti save ir tapti geru žmogumi. Vaikai pažįsta save ir supantį pasaulį, atranda santykius su savimi, kitais žmonėmis, gamta, etniniu paveldu, visuomene. Humanistinės filosofijos atstovai siūlo sudaryti tokias sąlygas, kad vaikai nebijotų klysti. Ugdytojas nėra tik informacijos skleidėjas, bet, turėdamas daugiau žinių ir didesnę patirtį, padeda ugdytiniams ugdytis patiems.

Mums artimos ir Vakarų Europos šalių teoretikų pedagoginės idėjos, kaip F. Frebelio (žaidimas – pagrindinis ugdymo metodas), O. Dekrolio (gamtos ir natūralios aplinkos įtaka vaiko ugdymui).

Šiandieninėje sampratoje ikimokyklinis ugdymas tai ne siauras dalykinis vaiko mokymas skaityti, rašyti, skaičiuoti, o visų jo fizinių ir psichinių galių plėtotė bei puoselėjimas, pozityvios socialinės ir emocinės patirties įgijimas, pažinimo motyvacijos žadinimas, kūrybiškumo skatinimas. Lietuvos Respublikos švietimą bei ikimokyklinio ugdymo institucijų veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose pabrėžiama, kad ikimokyklinis ugdymas turi puoselėti visas vaiko galias (intelektines, emocines, fizines), lemiančias asmenybės brandą ir socializacijos sėkmę, skatinti vaiko savarankiškumą, iniciatyvą, kūrybiškumą, atskleisti ir ugdyti įvairius gebėjimus, puoselėti individualybę, užtikrinti ikimokyklinio ugdymo tęstinumą.

Įstaiga laikosi nuostatos garantuoti vaiko teisę aktyviai veikti, reikšti savo nuomonę, siūlyti savo idėjas ir sumanymus, kaip teigiama Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje (ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983 (Žin., 1995, Nr. 60-1501), Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijoje (patvirtinta LR Seimo 2003m.).

1.6. MOKYTOJAI IR JŲ PASIRENGIMAS

Mokytojai, pagalbos mokiniui specialistai yra kompetetingi, kūrybiški, pastoviai keliantys kvalifikaciją, gebantys sėkmingai organizuoti ugdymo procesą. Siekdami profesinės kompetencijos augimo ir ugdymo proceso veiksmingumo užtikrinimo kaupia gerą patirtį bei dalinasi ja su įstaigos, rajono ir šalies mokytojais. Visos mokytojos yra įgijusios kvalifikacines kategorijas: 4 mokytojos ir muzikos vadovė - įgijusios vyresniojo mokytojo, o dvi – įgijusios mokytojo metodininko kvalifikacinę kategoriją. Pedagogai geba pagrįsti savo veiklą, ją sisteminti. Mokytojai, pagalbos mokiniui specialistai ir kiti darbuotojai glaudžiai bendradarbiauja tarpusavyje – drauge rengia ugdomosios veiklos planus, integruoja veiklas, rengia projektus, akcijas, parodas, šventes. Įstaigoje teikiama logopedo pagalba. Vaikams higienos ir sveikos gyvensenos įgūdžius ugdo ir atlieka prevencinį darbą visuomenės sveikatos priežiūros specialistė. Meninius gabumus lavina meninio ugdymo vadovė. Vaiko gerovės komisija rūpinasi vaikų saugios ugdymo (si) aplinkos kūrimu, atlieka vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių pirminį įvertinimą.

Vaikų ugdymo procese akcentuojami esminiai pedagogo veiklos principai ir uždaviniai:

- Kurti žaidybines aplinką – paruošti saugią vietą veiklai, parinkti priemones, žaislus (išbandyti šiuolaikines technologijas: „iMOLEARN“ kubus ir “i3LEARNHUB“ ekranas), eksperimentuoti.

- Įsiklausyti į vaikų siūlomą žaidimų tematiką, padėti pasirinkti žaislus, skatinti savarankiškai žaisti su naujomis technologijomis.
- Savo pavyzdžiu rodyti kaip bendrauti: pasisveikinti, padėkoti, paprašyti, pagirti, atsiprašyti.
- Turtinti vaiko patirtį: pokalbiai vaikams aktualiomis temomis, išvykos, stebėjimai, grožinės literatūros, tautosakos skaitymas, paveikslėlių žiūrėjimas, matytų televizijos laidų, filmukų aptarimas, vaikų spektaklių pasirodymų organizavimas.
- Organizuoti judrius ir ramius žaidimus, estafetes, varžytuves, sporto, sveikatingumo pramogas, akcijas.
- Sužadinti vaikų kūrybiškumą, skatinti savarankiškumą.

Ypatingas dėmesys skiriamas visų darbuotojų savišvietai, savistabai, savianalizei, profesiniam bendradarbiavimui bei nuolatiniam patirtiniam mokymuisi.

1.7. TĖVŲ (GLOBĖJŲ) IR VIETOS BENDRUOMENĖS POREIKIAI

Svarbiausi vaikų ugdytojai yra tėvai. Jie atsakingi už vaiko gerovę, sveikatą, dalyvauja vaiko ugdymo ikimokyklinėse grupės procese kaip partneriai. Su tėvais tariamasi dėl jų vaikų ugdymo(si) tikslų, rezultatų, turinio, ugdymo proceso organizavimo, atsižvelgiant į jų lūkesčius bei individualias vaikų galias ir skirtingą ugdymo(si) patirtį. Atsižvelgdami į tėvų pageidavimus ir lūkesčius tenkiname svarbiausius vaiko poreikius, puoselėjame jo individualumą, kūrybiškumą, iniciatyvumą. Tėvai skatinami dalyvauti vaikų ugdymo(si) procese. Remiantis nuostata, kad tėvai (globėjai) yra visaverčiai ugdymo proceso dalyviai, kad šeima yra pirmasis vaiko mokytojas bei šeimos dalyvavimas yra svarbiausia sąlyga stiprinant ir plečiant vaikų ugdymą grupėje, bendradarbiaujant su šeima siekiama:

- Įsipareigojimo - priiimti atsakomybę už paslaugų kokybę;
- Konfidencialumo - apie vaiko ugdymą informuoti tik jo šeimą;
- Objektyvumo - sudaryti sąlygas visiems naudotis teikiamomis paslaugomis;
- Nuoseklumo - laipsniškai šeimą įtraukti į grupės, darželio veiklą;
- Pagarbos - šeimą priimti tokią, kokia yra;
- Pasitikėjimo - saugoti ir puoselėti abipusį pasitikėjimą.

Aktyvūs ir suinteresuoti tėvai padeda savo vaikams siekti sėkmės. Tėvams svarbu, kad vaikas lopšelyje - darželyje būtų laukiamas, mylimas, jaustųsi saugiai, galėtų gerai praleisti laiką, išmoktų bendrauti, sugyventi su kitais, įgytų savarankiškumo, kultūrinių – higieninių įgūdžių. Dauguma tėvų nori, kad vaikas būtų intensyviai ugdomas, atsižvelgiant į vaiko gebėjimus, kad būtų sudomintas, pagirtas, paskatintas. Darželis vaikui yra pirmas socializacijos etapas, išėjimas į visuomenę, kurioje daug naujo, nepažinto, neatrasto. Visų aplink esančių suaugusiųjų atsakomybė yra pasirūpinti, kad ta pirmoji socializacijos aplinka vaikui būtų jauki, saugi, draugiška ir mėgstama. Mokytojai ir visi lopšelyje – darželyje dirbantys, siekia betarpiško bendravimo ir bendradarbiavimo su vaiko tėvais (globėjais) ir tikisi aktyvaus tėvų dalyvavimo vaiko ugdyme, pagalbos padedant pažinti vaiką pirmomis dienomis darželyje, įgyvendinant grupės projektus, organizuojant renginius ir kitą neformalią veiklą. Tėvai (globėjai) skatinami ne tik kartu spręsti iškilusias problemas, bet ir pasidžiaugti vaikų pasiekimais. Priimant vaiką į darželį, šeimos nariai supažindinami su įstaigos gyvenimu, tradicijomis, taisyklėmis, ugdymo programa ir ugdymo(si) sąlygomis. Adaptacijos laikotarpiu tėvai turi galimybę pabūti kartu su vaiku grupėje, dalyvauti ugdomojoje veikloje. Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima grindžiamas abipusiu supratimu ir atsakomybe, pagarba, geranoriškumu, dėmesiu, gerbiant kiekvieno vaiko konfidencialumą. Taikant tradicines bendravimo ir bendradarbiavimo formas su šeima, vyksta:

- grupių ir bendri susirinkimai;

- individualūs pokalbiai, diskusijos, susitikimai;
- tėvų dalyvavimas ugdymo procese;
- grupės šventės, bendri renginiai;
- bendrų projektų kūrimas ir dalyvavimas juose;
- įvairių darbų parodos, akcijos;
- namų užduotėlės.

Tėvams nuolat teikiama informacija apie ugdymo naujoves, ugdymo turinio įgyvendinimą, ugdymo metodus ir būdus, vaikų pasiekimus dienyne „Mūsų darželis“. Kita informacija tėvams (globėjams) ir visai miestelio bendruomenei teikiama internetiniame lopšelio – darželio puslapyje (www.mosedziukai.lt), socialinio tinklo facebook paskyroje.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

PRIEINAMUMO IR DIFERENCIJAVIMO. Ugdymo turinys pritaikomas kiekvienam vaikui pagal jo socialinę ir kultūrinę patirtį, lytį, mokymosi stilių, kitus individualius poreikius, užtikrinant kiekvieno individualių galių plėtotę. Ugdymo turinys orientuotas į galimybę kiekvienam vaikui rinktis veiklą ir nuosekliau ugdytįsi visus gebėjimus.

UGDYMO SI PER ŽAIDIMĄ. Žaidimas – pagrindinė, kasdieninė vaiko veikla, kurios metu jis pažįsta save ir jį supantį pasaulį, mokosi bendrauti. Spontaniško žaidimo metu vaikas tyrinėja, manipuliuoja, eksperimentuoja, sprendžia problemas ir tai sudaro esminį pagrindą asmeninės patirties kaupimui.

DEMOKRATIŠKUMO. Tai lygiavertė vaiko ir ugdytojo sąveika, kai aktyvus ir vaikas ir ugdytojas. Orientuojamasi į vaiką, kaip į asmenį. Vaikui suteikiama pasirinkimo laisvė: turi galimybę rinktis veiklą pagal savo poreikius, interesus bei nuotaiką. Susitarimai bei kartu su vaikais kuriamos taisyklės padeda formuoti atsakomybės jausmą. Skatinamas aktyvus vaiko dalyvavimas visoje įstaigos veikloje: išklausa vaiko nuomonė, palaikoma jo iniciatyva, stengiamasi įgyvendinti siūlomas idėjas.

INDIVIDUALIZAVIMO. Remiasi samprata, kad vaikai yra skirtingi: skiriasi pažinimo procesų tempas ir būdai, poreikiai, gebėjimai, patirtis ir asmeninės savybės. Kiekvienas vaikas auga ir tobulėja savo tempu ir ritmu. Kuriant ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos ypatumus, taikant vaikų pažinimo metodus, numatomi realūs tikslai ir individualiai pritaikomas ugdymo turinys.

TAUTIŠKUMO IR PILIETIŠKUMO. Į mažo vaiko kasdieninį gyvenimą integruojama lietuvių tautos kultūra, tradicijos, papročiai, menas. Vaikas supažindinamas su artimiausia aplinka, žmonėmis, jų darbu, ugdomas prierašumas savo žmonėms ir savo žemei. Vaikas suprantama ir patrauklia forma dalyvauja bendruomenės gyvenime, nuo mažens ugdomas turėti savo nuomonę ir nebijoti jos reikšti.

EKOLOGINIO SUPRATINGUMO. Ekologiniu ugdymu siekiama, kad vaikai jaustų gamtos vientisumą ir harmoniją, numatytų savo veiksmų padarinius gamtai bei jų grįžtamąjį poveikį, kad požiūris į gamtą, pagarba gyvybei ir atsakomybė už ją taptų vaikų vertybine nuostata.

INTYGRACIJOS IR KONTEKSTUALUMO. Ikimokykliniame amžiuje sudaromos sąlygos skleisti visoms vaiko prigimtiniams galioms: fizinėms ir dvasinėms, neteikiant pirmenybės kuriai nors vienai iš jų. Ugdymo turinys yra vientisas ir neskaidomas, vienodai integruojamos visos ugdymo sritys, taikant įvairius integracijos būdus (teminė, probleminė, metodų, ugdymo turinio integracija).

TĘSTINUMO IR DERMĖS. Ugdymo turinys susietas su ikimokyklinio ugdymo turiniu, siekiant, kad vaikas darniai pereitų nuo ugdymo (si) šeimoje prie ugdymo (si) pagal ikimokyklinio

ugdymo programą. Tęsiamas šeimoje pradėtas, pozityvaus vaiko ugdymas, derinami šeimos ir įstaigos interesai, lūkesčiai dėl vaiko pasiekimų.

III. PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

TIKSLAS.

Atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsninumuais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, savo ir kitų jausmų suvokimo, kūrybiškumo, socializacijos sėkmę ir mokėjimo mokytis pradmenis.

UŽDAVINIAI.

Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, užtikrinus saugią, ugdomąsi skatinančią aplinką, dialogišką sąveiką grindžiamą tikslingą ugdymą ir spontanišką vaiko ugdomąsi, sieksime:

- Pozityviai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir vaikais, mokytis spręsti kasdienes problemas, atsižvelgiant į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes;
- Atsižvelgiant į vaiko poreikius, gebėjimus, galias bei tėvų lūkesčius, skatinti vaiką kaupti naują patirtį, tyrinėti, eksperimentuoti, išbandyti naujas veiklos formas bei pažinimo būdus;
- Brandinti tautinę ir kūrybinę vaiko savimonę, atveriančią galimybes giliau ir išsamiau pažinti lietuvių, artimiausios aplinkos Žemaičių krašto papročius, šventes, tradicijas;
- Plėtoti individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos, kūrybines galias, pažinti ir išreikšti save;
- Suteikti vaikams galimybę pažinti šiuolaikines technologijas ir kad vaikas turėtų galimybę mokytis iš patirties;
- Taikyti pasiekimų ir pažangos vertinimo būdus ir metodus, kurie padėtų vaikui sėkmingai ugdytis ir tobulėti.

IV. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PRINCIPAI, METODAI, TĖVŲ(GLOBĖJŲ) IR PEDAGOGŲ BENDRADARBIAVIMAS, UGDYMO(SI) APLINKA IR TURINYS

4.1. Principai

Programa įgyvendinama, vadovaujantis šiais ugdymo principais:

- **Visuminio integralaus ugdymo.** Ikimokykliniame amžiuje sudarome sąlygas skleisti visoms vaiko prigimtiniems galioms: fiziniems, psichiniems ir dvasiniems, neteikiant pirmenybės kuriai nors vienai iš jų. Ugdymo turinys yra vientisas ir neskaidomas, vienodai integruojamos visos ugdymo sritys.

- **Individualizavimo.** Remiamės samprata, kad visi vaikai yra skirtingi: skiriasi pažinimo bei mokymosi tempas ir būdai, poreikiai, gebėjimai, galimybės, patirtis, asmeninės savybės. Kiekvienas vaikas auga ir tobulėja savo tempu ir ritmu. Žinodami ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos ypatumus, įvertinę kiekvieno vaiko poreikius ir išgales, numatome realius vaiko ugdymo (si) tikslus, pritaikome ugdymo turinį. Nuolat stebėdami vaiko daromą pažangą, numatome tolesnę ugdymo (si) perspektyvą.

- **Demokratiškumo.** Vaikui suteikiame pasirinkimo laisvę. Vaikas turi galimybę rinktis veiklą pagal savo poreikius, interesus, galimybes, nuotaiką. Susitarimai ir kartu su vaikais kuriamos taisyklės, jų laikymasis ugdo atsakomybės jausmą. Skatiname aktyvų vaiko dalyvavimą įstaigos veikloje: išklausiama nuomonė, palaikoma iniciatyva, suteikiama erdvė jam pasireikšti, stengiamasi įgyvendinti siūlomas idėjas.

- **Kontekstualumo.** Ugdymo turinys glaudžiai siejamas su artimiausia vaiko aplinka, socialiniais, kultūriniais jos pokyčiais; siekiama, kad vaiko ugdymo patirtys jam būtų prasmingos, aktualios ir įdomios.

- **Tęstinumo.** Siekiame darnaus vaiko perėjimo nuo ankstyvojo ugdymo šeimoje prie ikimokyklinio ugdymo grupėje, užtikriname nuoseklų ugdymo tęstinumą priešmokyklinėje grupėje, o vėliau pradiniame ugdyme. Nuolat siekiame palaikyti glaudų šeimos ir įstaigos pedagogų bendradarbiavimą.

4.2. Ugdymo metodai

Brandinant vaiko asmenybę ir rengiant jį ugdytis pagal ikimokyklinio ugdymo programą, taikomi šie metodai:

- **Žaidimas** - pagrindinis vaiko ugdymo metodas, juo siekiama sudaryti kuo daugiau galimybių rinktis vaikams įdomią ir prasmingą veiklą: diskutuoti, klausinėti, ieškoti, bandyti.

- **Stebėjimas** - kuriamos sąlygos vaikui stebėti ir suprasti aplinkinį pasaulį, pajusti žmonių, daiktų, reiškinių ryšį, vieningumą.

- **Tyrinėjimas, eksperimentavimas** - vienas iš aplinkos pažinimo būdų, kuris skatina vaiką aktyviai veikti, patirti atradimo džiaugsmą, kaupti patirtį, daryti atradimus, išmokti naujų sąvokų.

- **Pokalbis, diskusija** - palaikomas kontaktas su vienu arba su keletu vaikų, jie skatinami išsakyti mintis, idėjas, išklausti kito nuomonę, aiškintis ir spresti problemas, kritiškai mąstyti.

- **Projektai** - kuriami projektai, skatinantys įgimtą vaikų smalsumą bei norą tyrinėti pasaulį.

- Kritinio mąstymo metodai: naujų sumanymų kūrimas, „minčių lietus“, problemų sprendimas, idėjų kūrimas, informacijos radimas ir jos pritaikymas, vaizduotės pratimai ir kt.
- Pažintinės išvykos, ekskursijos (ir pasirengimas joms), praturtinančios vaiko patirtį, praplečiančios jo akiratį.
- IT taikymas - kompiuteriniai žaidimai, praktiniai užsiėmimai inovatyvia Imolearn technika, interaktyvios lentos, vaizdo medžiagos stebėjimas ir analizavimas.

4.3. Tėvų (globėjų) ir pedagogų bendradarbiavimas

Ikimokyklinio ugdymo pedagogo ir tėvų (globėjų) bendradarbiavimas grindžiamas tarpusavio pasitikėjimu ir konfidencialumu, aktyvia partneryste ir atsakomybe, pagarba vienas kito poreikiams ir interesams:

- Ikimokyklinio ugdymo pedagogas susipažįsta su vaiko ugdymo tradicijomis šeimoje, jo kultūrine ir socialine aplinka, vertina tėvų (globėjų), kitų vaiko artimųjų vaidmenį ugdant vaiką, aptaria lūkesčius.
- Tėvai (globėjai) informuoja apie vaiko ugdymo ir ugdymosi ypatumus ir sąlygas, apie tai, kokie pasiekimai užtikrintų sėkmingą ugdymąsi tolimesnėse pakopose.
- Siekiama užtikrinti, kad tėvai (globėjai) aktyviai dalyvautų ugdymo procese, priimdami su vaiko ugdymu ir ugdymosi susijusius sprendimus, iš šitaip dalytųsi atsakomybe už vaiko ugdymo kokybę.
- Sąveika su tėvais (globėjais) grindžiama nuolatiniu individualių vaiko ugdymosi poreikių ir galimybių aptarimu, tinkamų ugdymosi pasiekimų bei pažangos vertinimo metodų parinkimu, dalijimusi informacija ir patirtimi apie vaiko ugdymą ir ugdymąsi, daromą pažangą.
- Prireikus ikimokyklinio ugdymo pedagogas rekomenduoja vaiko tėvams (globėjams) konsultuotis su švietimo pagalbos specialistais (logopedu), kreiptis į įstaigos Vaiko gerovės komisiją ar pedagoginę psichologinę tarnybą dėl vaiko ugdymosi poreikių pedagoginiu, psichologiniu, medicininiu, socialiniu pedagoginiu aspektais įvertinimo ir tolesnio ugdymosi rekomendacijų.

4.4. Ugdymo (si) aplinka

Siekti ikimokyklinio ugdymo tikslo padeda funkcionali, kūrybiška, saugi, moderni ir patraukli ugdymo (si) aplinka. Edukacinės aplinkos formuojamos grupėje individualioje ir grupinėje vaikų veikloje, patalpoje ir lauke, savarankiškoje ir pedagogo organizuotoje vaiko veikloje:

- Ugdymo aplinka pritaikyta atitinkamo amžiaus tarpsnio asmens ugdymosi reikmėms ir sudaro galimybę vaikui individualiai rinktis pageidaujama veiklą, tenkinti poreikį tyrinėti, veikti, pažinti, judėti, puoselėti pasitikėjimą savo jėgomis.
- Kuriami šilti, bendradarbiavimu grįsti ikimokyklinio ugdymo pedagogų pagalbos mokiniui specialistų, tėvų (globėjų), kitų vaiko artimųjų santykiai, užtikrinantys emociškai palankią aplinką, puoselėjami ir kuriami gyvenimo grupėje ritualai.
- Sudaromos galimybės vaikui veikti savarankiškai, pačiam rinktis reikiamas priemones, veiklą, žaidimų draugus.
- Ugdymo ir ugdymosi aplinkoje yra pakankamai įvairių ugdomųjų priemonių, skatinančių aktyvią vaiko veiklą, jo smalsumą, kūrybiškumą, vaizduotę.
- Ugdymo ir ugdymosi aplinkoje yra pakankamai įvairių ugdomųjų priemonių, skatinančių aktyvią vaiko veiklą, jo smalsumą, kūrybiškumą, vaizduotę. Ugdymo priemonės: vaizdinės,

pažintinei veiklai, meniniam ugdymui, judesiui, šokiui, sportinei veiklai, muzikavimui, informacinės, interaktyvios, kūrybai, kalbos ugdymui, konstravimui.

4.5. Ugdymo turinys

Ugdydami vaiką pagal ikimokyklinio ugdymo programą, siekiame, kad jis augtų sveikas, orus, bendraujantis, smalsus, kuriantis, sėkmingas.

Ikimokyklinės programos turinyje išskirtos penkios vaikų ugdymosi kryptys-kompetencijos:

1. Socialinio ugdymo kryptis - save suvokiančio, oraus vaiko ugdymas.
2. Pažinimo ugdymo kryptis – smalsaus vaiko ugdymas.
3. Sveikatos ugdymo kryptis – sveiko vaiko ugdymas.
4. Meninio ugdymo kryptis - kuriančio vaiko ugdymas.
5. Komunikavimo kryptis – bendraujančio vaiko ugdymas.

Kiekviena kompetencija ugdoma orientuojantis į esminius gebėjimus, nuostatas ir vaiko patirtį. Per jas atskleidžiama 18 vaiko ugdymo (si) sričių. Kiekvieną kompetenciją sudaro pagrindinės ir integruojamos ugdymosi sritys. Kompetencijos ugdomos integraliai organizuotos ir spontaniškos vaiko veiklos metu grupėje, lauke, įstaigos renginiuose, išvykose, šeimoje.

V. IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ UGDYMO(SI) PASIEKIMŲ SRITYS IR VERTINIMAS

5.1. Ugdymo(si) pasiekimų sritys

Ugdydami vaiką, siekiame, kad jis augtų orus, smalsus, bendraujantis, sveikas, kuriantis, sėkmingai besiuođantis. Vaikų ugdymosi pasiekimai – tai ugdymo procese įgyti vaikų gebėjimai, žinios ir supratimas, nuostatos, apie kuriuos sprendžiame iš vaikų veiklos ir jos rezultatų.

Pasiekimų sritys yra lygiavertės. Jos apima visus svarbiausius vaiko nuo gimimo iki šešerių metų pasiekimus, kurie sudaro pamatą sėkmingai kompetencijų – socialinės, sveikatos, pažinimo, komunikavimo, meninės – plėtotei priešmokykliniame ugdyme. Numatytos tokios vaiko ugdymosi pasiekimų sritys, kurių visuma laiduoja sėkmingą vaiko asmenybės ugdymąsi:

* **fizinio aktyvumo ir kasdieninio gyvenimo įgūdžių srityse** garantuoja vaiko asmens gerovę – stiprina vaiko sveikatą, sveikos gyvensenos įgūdžius, gerina jo emocinę savijautą, tobulina vaiko judesius bei laikyseną, didina jo ištvėringumą;

* **savivokos ir savigarbos, emocijų suvokimo ir raiškos, savireguliacijos bei savikontrolės srityse** svarbūs vaiko pasitikėjimui savimi, geranoriškumui ir empatijai, didina vaiko veiklos tikslingumą, planingumą, ištvėrę, gebėjimą įveikti kliūtis;

* **santykių su suaugusiais ir bendraamžiais srityse** padeda vaikui išmokti būti greta ir kartu su kitais, lengviau prisitaikyti prie besikeičiančios aplinkos, įgyti lyderio savybių;

* **sakytinės ir rašytinės kalbos srityse** padeda vaikui pažinti aplinkinį pasaulį, tenkinti bendravimo ir savirealizacijos poreikį, keistis sumanymais, idėjomis, perimti tautos kultūros paveldą bei gimtosios kalbos modelį, kloja vaikai mokymosi pagrindus;

* **aplinkos pažinimo srityje** padeda vaikui orientuotis kasdieninio gyvenimo situacijose, suprasti gamtinę ir sociokultūrinę aplinką, žadina pagarbą gyvybei, meilę gimtinei, skatina norą pažinti, mokytis;

* **skaičiavimo ir matavimo srityse** laiduoja vaiko mąstymo nuoseklumą, tikslumą ir lankstumą, skatina vaiko norą pažinti ryšių ir santykių tarp daiktų ir reiškinių dėsningumus bei garantuoja sėkmingesnę mokymąsi mokykloje;

* **estetinio suvokimo ir meninės raiškos srityse** praturtina jo vaizduotės ir emocinį pasaulį, plėtoja saviraiškos bei kūrybinės veiklos galimybes, padeda atsiskleisti vaiko individualumui, unikalumui;

* **iniciatyvumo ir atkaklumo srityje** padeda vaikui susirasti įdomios veiklos, naujos informacijos, įveikti kliūtis ir pasiekti užsibrėžtų tikslų;

* **tyrinėjimo srityje** padeda stebėti, eksperimentuoti, ieškoti atsakymų į kilusius klausimus, atrasti naujus dalykus, daryti išvadas, t. yra įvaldyti savęs ir aplinkos pažinimo būdus;

* **problemų sprendimo srityje** padeda vaikui savarankiškai išvelgti kasdienio gyvenimo ir ugdymosi problemas, rasti tinkamus jų sprendimo būdus ir patirti sėkmę;

* **kūrybiškumo srityje** išlaisvina vaiko vaizduotę, mąstymą, skatina originalumą bei unikalią saviraišką, prigimtinių talentų plėtojimą;

* **mokėjimo mokytis srityje** laiduoja mokymosi motyvaciją ir sėkmę, skatina aiškintis, ką jau moka, žino, ką norėtų ir kaip galėtų išmokti.

5.2. Vertinimas

Siekiant Programoje numatyto tikslo, itin svarbus vaidmuo tenka vaiko pasiekimų vertinimui. Vertinimo paskirtis – tai galimybė sekti vaiko pasiekimus. Tokiu būdu sudaromos sąlygos, kad ugdymo programa atitiktų individualius vaiko poreikius ir garantuotų, jog kiekvieną vaiką lydės sėkmė siekiant jo savirealizacijos ir saviraiškos. Vertinant išryškėja, kuriems vaikams gali prireikti individualios ir papildomos pagalbos.

Vaikų pasiekimų vertinimas vykdomas vadovaujantis Švietimo ir mokslo ministerijos parengtu Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2014 m.).

Pasiekimų vertinimas padeda vaikui sėkmingai augti, tobulėti. Pasiekimų vertinimas skirtas:

- pažinti vaiką ir jo individualybę;
- išsiaiškinti kiekvieno vaiko poreikius ir galimybes;
- nustatyti pasiekimų lygį ir daromą pažangą;
- padėti vaikui pačiam susivokti, kas jam sekasi gerai ir kur reikia pagalbos;
- informuoti tėvus ir siekti bendradarbiavimo;
- pamatyti ir įvertinti savo darbo veiksmingumą;
- Numatyti vaiko ugdymo ir ugdymosi perspektyvą.

Vaiko pasiekimai ir pažanga stebimi ir fiksuojami pagal Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų tvarkos aprašą, kuriame išdėstyta aštuoniolika vaiko ugdymosi pasiekimų sričių su esminėmis nuostatomis ir gebėjimais, kuriuos vaikas įgyja iki šešerių metų. Pasiekimai vertinami 2 kartus per metus (spalio, gegužės mėn.). Kiekviena ugdymo (si) sritis vertinama atitinkamu žingsniu, sudaroma pasiekimų diagrama, kuri aptariama su tėvais ir leidžia individualizuoti ugdymą bei atkreipti dėmesį į vaiko ugdymo (si) gebėjimus bei sunkumus.

Pagrindiniai vaiko pasiekimų vertintojai yra :

- Mokytojai - vertina kiekvieno vaiko brandą, pasiekimus, pokyčius.
- Vaikai - įsivertina savo veiklą.
- Tėvai - vertina vaiko „augimą“ grupėje.
- Specialistai - vertina vaiko pasiekimus pagal vaiko galimybes.

Specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų pasiekimų vertinime dalyvauja lopšelio - darželio specialistai. Jie teikia rekomendacijas grupių auklėtojoms, tėvams (globėjams) apie vaiko ugdymosi galimybes, perspektyvas, aptaria pagalbos teikimo būdus. Vaiko pasiekimai aptariami su tėvais (globėjais) individualių pokalbių metu. Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo metodai:

- Pokalbis su vaiko tėvais (globėjais), siekiant išsiaiškinti tėvų lūkesčius dėl vaiko ugdymo (si) ir sužinoti nuomonę apie vaiko pasiekimus ir pažangą.

- Pokalbis su vaiku, siekiant išsiaiškinti, kaip vaikas gali išsakyti savo mintis, samprotavimus, požiūrius, išgirsti komentarus apie savo ar kito vaiko veiklą.

- Stebėjimas - pagrindinis vaiko pažinimo būdas, kurį taiko įstaigos pedagogai.

- Vaikų veiklos rezultatų analizė (kūrybos darbų analizė, vaizdo įrašų analizė, vaiko veiklos nuotraukos su aprašais, žodinė kūryba, rašytinės kalbos pavyzdžiai ir kt.).

Vaikų darbai ir analizės segamos į atskirus aplankalus, skirtus kiekvienam ugdytiniui.

Aplanke surinkta medžiaga leidžia pastebėti vaiko pasiekimus pagal ugdomas kompetencijas.

5.2.1 Socialinė kompetencija

1. Ugdymo sritis: Emocijų suvokimas ir raiška.

Įvairias emocijas – džiaugsmą, pyktį, liūdesį, pavydą, gėdą, kaltę, meilę – vaikai jaučia nuo kūdikystės. Vaiko jausmai atskleidžia jo santykį su aplinkiniu pasauliu: vienus suaugusiuosius jis myli, kitų bijo, tretiems – abejingas; vieni bendraamžiai jam patinka, nes su jais įdomu ir saugu, kiti – nepatinka, nes gali įskaudinti; vieną veiklą mėgsta, nes ji žadina pažinimo džiaugsmą, kitos nemėgsta, nes išgyvena nesėkmės jausmą. Vaikai gali išmokti geriau suvokti savo jausmus – suprasti ir pasakyti, ką ir dėl ko jaučia. Tai mažina su emocijomis susijusią įtampą.

Vertybinė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais

Esminis gebėjimas. Atpažįsta ir įvardina savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atsiliepia į kito jausmus (užjaučia, padeda).

Vaiko amžius	Pasiekimai	Ugdymo gairės	Siūlomos temos
2-3 m	Pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų raiškos būdus. Pradeda vartoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus.	Reaguoti į vaiko rodomus emocijų ženklus – susitapatinti su jo nuotaika, komentuoti emocijas ir jausmus, juos pavadinti.	- „Kai linksma – juokiuosi, kai liūdna – verkiu“ - „Nuotaikų veideliai“ - Vaidybiniai žaidimai
	Pastebi kitų žmonių emocijų išraišką, atpažįsta aiškiausiai reiškiamas emocijas ir į jas skirtingai reaguoja (pasitraukia šalin, jei kitas piktas; glosto, jei kitas nuliūdes).	Vartyti ir skaityti vaikui „nuotaikų knygeles“. Būti vaikui pavyzdžiu, kaip reikia reaguoti į kito vaiko emocijas: juoktis kartu su juo jei linksma ir paguosti, paglostyti jei liūdi. Mokyti atsiprašymo ir susitaikymo ritualų. Žaisti žaidimą „Veidelis“: užsidengti veidą ir atsidengti, demonstruojant vis kitą emociinę išraišką.	
3-4 m.	Pradeda suprasti, kad skirtingose situacijose (per gimimo dieną, susipykus su draugu) jaučia skirtingas emocijas, kad jas išreiškia mimika, balsu, veiksmais, poza. Pavadina pagrindines emocijas.	Skatinti kuo dažniau žymėti savo nuotaiką tam tikrais sutartiniais ženklais (pvz., nuotaikų veideliais). Skatinti reikšti visus jausmus, kad būtų galima pastebėti, kada vaikui reikia pagalbos ir jam padėti. Skaityti knygeles apie jausmus ir jų išraišką.	
	Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus. Geriau supranta kitų emocijas ir jausmus, dažnai tinkamai į juos reaguoja (pvz., stengiasi paguosti, padėti).	Pasiūlyti žaidimų, skatinančių tyrinėti ar imituoti kitų žmonių nuotaiką. Skatinti pastebėti bendraamžių savijautą.	
	Pradeda suprasti, kad jo ir kitų emocijos gali skirtis (jam linksma, o kitam tuo pat metu liūdna).	Skatinti pasakyti, kaip jaučiasi jis ir kiti.	

4-5 m.	Atpažįsta bei pavadina savo jausmus ir įvardija situacijas, kuriose jie kilo.	Pasiūlyti veiklos, kurioje vaikas būtų skatinamas išreikšti savo jausmus: emocijas reikšti dainuojant, piešiant, šokant, komentuoti jausmų paveikslėlius. Siųsti atvirukus draugams, šeimos nariams ir t.t.	- „Meškiuko gimtadienis“ - „Gėrį ir grožį kuriame darbu“ - „Mus kalbina knygos lapeliai“
	Vis geriau supranta ne tik kitų jausmus, bet ir situacijas, kuriose jie kyla (pakviečia žaisti nuliūdusį vaiką, kurio į žaidimą nepriėmė kiti).	Kalbėtis apie savijautą, skaityti „Jausmų knygeles“, žaisti vaidmenų žaidimus, įsijaučiant į kito savijautą.	- Kalbos savaitė - „Aš ir mano jausmai“ - „Žaidimų dieneles“ - „Sesutės spalvos“
	Pradedą kalbėtis apie jausmus su kitais – pasako ar paklausia, kodėl pyksta, kodėl verkia.	Skatinti žodžiais reikšti įvairius jausmus, kilusius skirtingose situacijose. Tarpininkauti, kai vaikai išreiškia sunkius jausmus. Skaityti įvairius tekstus išryškinančius veikėjų veiksmus, poelgius, jų nuotaikas.	- Akcija „Savaitė be patyčių“ Tolerancijos diena - „Kimochi jausmukai“ - „Mano draugas Zipis“ - Interaktyvios užduotys: „Suskaičiuok emocijas“, „Draugo raidelė“

2. Ugdymo sritis: Savireguliacija ir savikontrolė

Vaikystėje savikontrolėi aktualūs du procesai: asmeninė vidinė kontrolė ir išorinė kontrolė. Ikimokyklinio amžiaus vaikai iš pradžių natūraliai priklauso nuo suaugusiųjų kontrolės, t.y. išorinės kontrolės, tačiau ugdydamiesi jie vis labiau suvokia, kad patys gali kontroliuoti daugelį savo gyvenimo situacijų. Asmeninės (vidinės) kontrolės išsiugdymas lemia didesnę sėkmę gyvenime ir mokykloje, skatina ko nors kantriai siekti, sutelkus pastangas įveikti kliūtis.

Vertybinių nuostatų. Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.

Esminis gebėjimas. Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiaudrinęs geba nusiraminti.

Vaiko amžius	Pasiekimai	Ugdymo gairės	Siūlomos temos
2-3 m.	Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos.	Kiekvienam vaikui taikyti priimtina dienos ritmą. Pasiūlyti vaikams žaislų ar priemonių, padedančių išreikšti jausmus. Skatinti vaikus vartoti žodžius, pasakant, ko jie nori, o ne fizinę jėgą. Paaiškinti, kaip vaiko elgesys įskaudina kitus. Dažnai klausti vaikų, ar jiems nereikia pagalbos. Pasiūlyti vaikams būdų, kaip spręsti konfliktus. Įrengti grupėje nusiramavimo, gerų emocijų kampelį. leisti vaikui pačiam pasirinkti, ką darys, kaip pasielgs toje veikloje, kurioje jis jau sugeba priimti sprendimą.	- „Pažintis su draugais“ - Vaidybiniai žaidimai - „Nuotaikų veideliai“ - „Mes grupėje draugiški ir teisingi“ - Grupės taisyklių kūrimas

	Geriau valdo savo emocijų raišką ir veiksmus reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius. Žaisdamas kalba su savimi, nes kalba padeda sutelkti dėmesį, kontroliuoti savo elgesį. Išbando įvairius konfliktų sprendimo ar savo interesų gynimo būdus (reikia, neduoda žaislo, pasako suaugusiajam ir kt.).	Savo veido išraiška ir kalbos intonacijomis padėti vaikui valdyti savo emocijas ir spontaniškus impulsus. Padrąsinti vaikus reikšti visas emocijas. Vaikui žaidžiant su žaislais, parodyti daugiau, nei vaikas vartoja, emocijų ir jausmų raiškos būdų.	
	Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų	Pagirti vaiką, kai jis atsižvelgia į suaugusiojo prašymą ir nepažeidžia susitarimų. pakomentuoti, kodėl buvo svarbu atsižvelgti į prašymą, kodėl svarbios elgesio taisyklės.	
3-4 m.	Nusiramina kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, ir girdėdamas suaugusiojo komentarus.	Susitarti su vaikais, kad tartųsi su auklėtoju, kai jaučiasi įskaudinti ar nežino išeities sudėtingoje situacijoje.	
	Pradeda valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą priklausomai nuo situacijos (pvz., ramioje aplinkoje džiaugsmą reiškia santūriai). Paklaustas ramioje situacijoje pasako galimas savo ar kito asmens netinkamo elgesio pasekmes.	Skatinti vaikų vaidmenų žaidimus, kuriuose jie prisiima bendraamžio vaidmenį įvykusioje konfliktinėje situacijoje ir kartu ieško išeities. Siūlyti žaidimus, padedančius mokytis spręsti konfliktines situacijas ir rasti tinkamą išeitį. Taikyti skatinimo, pagyrimo, loginių pasekmių metodus, padedant mokytis kontroliuoti emocijų raišką. kalbėtis apie tinkamus emocijų raiškos būdus.	
	Nuolat primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Žaisdamas stengiasi laikytis žaidimo taisyklių.	Kartu su vaikais nustatyti paprastas kasdienes elgesio grupėje taisykles, kuriose matytųsi ir vaikų atsakomybė. Paskatinti, pagirti vaikus už taisyklių ir tvarkos laikymąsi, pagalbą auklėtojiui.	
4-5 m.	Nusiramina, atsipalaiduoja, klausydamasis ramios muzikos, pabuvęs vienas, kalbėdamasis su kitais.	Įkurti grupėje ramybės erdves, muzikos klausymosi vietas. Pasirūpinti, kad būtų žaislų, kurie padeda vaikui suvaldyti emocijas: muzikinių dėžučių, grojančių, švilpiančių vilkelių ir pan.	- „Daiktai aplink mane“ - „Aš ir mano jausmai“ - Muzikos diena - „Aš ir mano draugai grupėje“; - „Mus kalbina knygos
	Vis dažniau jausmus išreiškia mimika ir	Skatinti vaiko pastangas pačiam spręsti problemas ir	

	žodžiais, o ne veiksmais. Ramioje situacijoje sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus, numato jų taikymo pasekmes.	nesutarimus, ieškoti taikių išeičių, keliant problemų sprendimą skatinančius klausimus. Leisti vaikui pačiam spręsti problemas, neskubėti patarinėti, nurodinėti. Pasakoti istorijas arba žaisti žaidimus, kurių veikėjai pozityviai sprendžia konfliktus. Būtinai padėti vaikui, kuriam reikalinga pagalba derybose, konkrečiose konfliktinėse situacijose.	lapeliai“ - Grupės taisyklių kūrimas - Žaidimų diena - Pasakų diena - „Gyvenkime draugiškai“ – filmukų žiūrėjimas - Gerbk savo draugą - Inreaktyvi užduotis „Suskaičiuok emocijas“
	Retkarčiais primenamas laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles ir bando jų laikytis be suaugusiųjų priežiūros.	Pastebėti vaiko pastangas laikytis tvarkos ir susitarimų, pagirti vaiką, padrąsinti.	

3. Ugdymo sritis: Savivoka ir savigarba.

Vaiko savivoka ir savigarba yra svarbiausias jo asmenybės raidos komponentas. Ikimokykliniame amžiuje kiekvienas vaikas turėtų save vertinti palankiai, o ne „objektyviai“. Jei vaikas kritikuoja save, mano, jog kitiems jis nepatinka, jo savivokos ir savigarbos raida nepakankamai sėkminga. Vaikas, kuris palankiai vertina save ir tiki, jog kiti jį taip pat vertina palankiai, yra orus, pasitikintis, gina savo teises, stengiasi elgtis atsakingai, garbingai.

Vertybinė nuostata. Save vertina teigiamai

Esminis gebėjimas. Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“), pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.

Vaiko amžius	Pasiekimai	Ugdymo gairės	Siūlomos temos
2-3 m.	Kalba pirmuoju asmeniu: „aš noriu“, „mano“. Savo „aš“ sieja su savo veikla ir daiktų turėjimu – pasako, ką daro, ką turi. Pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė, atskiria berniukus nuo mergaičių, pavadina 5-6 kūno dalis. Didžiuojasi tuo, ką turi ir ką gali daryti, tikisi, kad juo besirūpinantys suaugusieji ir kiti vaikai jį mėgsta ir priima.	Bendrauti su vaiku taip, kad šiam reikėtų sakyti: „aš dedu, tu dedi, jis deda“ ir pan. dažnai įvardyti daiktus, kurie priklauso vaikui, paminint jo vardą. Komentuojant vaiko veiklą dažnai minėti jo vardą. Pasiūlyti žaidimų „mano – tavo“, „Mano kūnas“, „Mano žaidimai“ ir kt. Bendraudant su vaikais tinkamose situacijose paminėti vaiko vardą ir lytį. Kalbėtis su vaikais, ką mėgsta žaisti berniukai ir mergaitės. Pasidžiaugti, paploti, jei vaikas padeklamuoja, padainuoja. Pakomentuoti ir pagirti vaiko pasiekimus atėjusiems tėvams, kad vaikas tai girdėtų. Pakabinti vaiko darbelius taip, kad jis galėtų juos matyti.	- „Mes grupėje draugiški ir teisingi“ - „Aš vienintelis, nepaprastas ir įdomus“ - Tradicinės ir netradicinės šventės - Darbelių parodos - „Aš – berniukas, aš – mergaitė“ - Tolerancijos diena

3-4 m.	Supranta, kad turi nuo kitų atskirą savo norų, ketinimų, jausmų pasaulį. Pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi, ko nori kitas asmuo. Supranta, kad suaugęs žmogus negalėjo matyti to, ką jis matė, ką darė arba kas atsitiko, jeigu nebuvo kartu (tėvams pasakoja, ką veikė darželyje ir kt.).	Skatinti tyrinėti savo kūną, lyginti jį su kitų. Paskatinti vaikus kalbėti apie tai, ko auklėtojas nematė, nuoširdžiai domėtis ir klausinėti apie jų išpūdžius, jausmus. Papasakoti vaikams apie save tai, ko jie nematė.	
	Mano, kad yra geras, todėl kiti jį mėgsta, palankiai vertina.	Stebėti, ar neatsiranda nepakankamo savęs vertinimo ženklų ir pasidomėti, kas atsitiko? Kodėl? Dažnai kartoti, kad vaikas yra ypatingas ir svarbus kitiems grupėje.	
4-5 m.	Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo: atpažįsta save kūdikystės nuotraukose, apibūdina savo išvaizdą, teisingai pasako, kad suaugęs bus vyras (moteris), tėvelis (mamytė).	Kalbėti su vaiku apie jo praeitį, dabartį, ateitį. Pasiūlyti veiklos tyrinėjimams „Mano kūnas, pomėgiai, norai, gebėjimai praeityje, dabar, ateityje“. Žaisti žaidimus, kuriuose vaikas vaizduoja tai save, tai ką nors kitą, save praeityje arba ateityje.	- „Aš – berniukas, o aš – mergaitė“ - Nuotraukų albumai - Vaidybiniai žaidimai „Šeima“ „Pas gydytoją“ - „Vieni auga, kiti sensta“ - „Ką dirba mano tėveliai?“ - Močiucių ir senelių popietė - Šeimos fotografijų paroda - Kalbos savaitė - „Mano draugai“ - „Kuo aš būsiu užaugęs?“ - „Mano namai“ - Valstybinių švenčių minėjimai - Šeimos diena - „Aš ir mano jausmai“ - Interaktyvios užduotys: „Profesijos“, „Vaikų žaislai – tėvų daiktai“
Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys, kalba apie šeimą, draugus.	Dažnai kalbėtis su vaikais apie jų šeimas, tėvelių darbus, šventes, organizuoti šeimos šventes darželyje, išvykas į darbovietes. Turėti vaiko šeimos, grupės nuotraukų albumus. rengti grupės šventes, prisistatymus tėvams, kitai darželio grupei ar mokyklos mokiniams.		
Savęs vertinimas nepastovus, priklauso nuo tuo metu išsakyto suaugusiojo vertinimo, siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų.	Kalbėtis su vaikais apie tai, kas yra gerai, o kas blogai. Skatinti ir girti vaiką, tai siejant su jo asmeniu. Pastabas išsakyti konkrečiam poelgiui ar veiksmui, bet nesiejant su jo asmeniu. Skatinti vaikus dažniau keisti žaidimo partnerius, įtraukti į žaidimus mažiau populiarius vaikus. Paskatinti dažniau sakyti komplimentus vienas kitam, įžeidus – atsiprašyti ir pasakyti jam keletą malonių žodžių. Dažniau kreiptis į vaiką vardu, pagiriant ir jį ir jo gebėjimus.		

4. Ugdymo sritis: Santykiai su suaugusiaisiais.

Ikimokykliniame amžiuje vaikas mokosi suprasti suaugusįjį, jo jausmus, poreikius, reikalavimus, gera valia jiems paklūsta, iš suaugusiojo mokosi bendrauti. Vaikas gali pastebėti prislėgtą suaugusiojo savijautą, rodo jam užuojautą, pastangas padėti. Tuo pat metu vaikas siekia savarankiškumo, mokosi suaugusiesiems pasakyti ar parodyti savo poreikius, su suaugusiaisiais tariasi ar derasi dėl to, kas jam svarbu. saugiai prie artimų suaugusiųjų prisirišę vaikai patiria mažiau sunkių emocijų, elgesio problemų.

Vertybinių nuostatų. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais.

Esminis gebėjimas. Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais.

Vaiko amžius	Pasiekimai	Ugdymo gairės	Siūlomos temos
2-3 m.	Lengviau nei antraisiais metais atsiskiria nuo tėvų. Drąsiai veikia, rizikuoja, išbando ką nors naują, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Nori veikti savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo. Ne visada priima suaugusiojo pagalbą, kartais užsispiria.	Bendradarbiauti su vaiko tėvais, sužinant naujus jo pasiekimus, įpročius, interesus bei informuojant tėvus apie darželyje praleistą dieną. Pritarti vaiko iniciatyvai, tačiau visuomet ateiti į pagalbą, kai jam reikia suaugusiojo. Žaidžiant skatinti vaiko savarankiškumą, veikimą tariamai, daiktų pakaitalų naudojimą, persikūnijimą, tapimą kuo nors. Vadinti vaiką prisiimto vaidmens vardu. Parūpinti vaidmens atributų, žaislų ir jų komplektų. Kalbėtis su vaiku apie tai, kas žaidžiama. Kai vaikas priešgyniauja arba užsispiria, parinkti tinkamus bendravimo su juo būdus ir tinkamai išspręsti problemą. Jei vaikas užsispyrė to, kas jam pavojinga, tikslinga nukreipti jo dėmesį į kitą veiklą.	- Pažintis su darželio darbuotojais - Vaidmeniniai žaidimai - „Grupėje svečiai“ - „Mano šeima“ - „Šeimos šventės“ - Svečiuose įvairių profesijų žmonės
	Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai auklėtojas yra šalia jo arba matomas netoliese.	Į grupę retsykiais pasikviesti svečių, kviesti tėvus ar senelius, dalyvauti vaikų ugdymo procese, kad vaikai pratintųsi bendrauti su nepažįstamais žmonėmis.	
3-4 m.	Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. Grupėje jaučiasi saugus, rodo pasitikėjimą grupės auklėtojais, supranta jų jausmus, bendradarbiauja su jais: guodžiasi, kalbasi, klausia, tariasi. Paklaustas suaugusiajam pasako savo nuomonę. Dažniausiai stengiasi laikytis suaugusiųjų nustatytos tvarkos, priima	Pasiūlyti veiklos, per kurią reikėtų kalbėti apie šeimą. pakabinti vaiko ir šeimos fotografijas vaiko akių lygyje. Organizuoti šeimos dienas grupėje. Kviesti tėvus dalyvauti grupės veikloje. Dėl vaikų ugdymo, išvykų, švenčių ir kt. tartis su vaikais bei jų tėvais. Organizuoti bendrus renginius, šventes, projektus kartu	

	jų pagalbą, pasiūlymus bei vykdo individualiai pasakytus prašymus. Mėgsta ką nors daryti kartu su suaugusiuoju.	su darželio, mokyklos ir gyvenvietės bendruomenėmis. Klausytis vaikų, skatinti pasakyti savo norus, sumanymus, idėjas, padėti juos įgyvendinti. Padėti vaikams laikytis tvarkos, kontroliuoti savo elgesį. Vaikui supykus, paskatinti kalbėti apie tai, kas jį supykė, padėti rasti tinkamą išeitį, nusiraminti.	
	Kalbasi, ką nors veikia su nepažįstamais žmonėmis, kai auklėtojas yra šalia jo arba matomas netoliese.	Kviesti į grupę vaikams įdomius žmones ir skatinti vaikus ką nors veikti drauge.	
4-5 m.	Rodo, prašo, siūlo, aiškina, nurodinėja, įtraukdamas suaugusįjį į savo žaidimus, bendrą veiklą, pokalbius apie savijautą ir elgesį. Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus. Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas – atsiklausia, derasi, pasako, kaip pasielgė kitas, ir laukia komentarų. Dažniausiai laikosi sutartų taisyklių, suaugusiojo prašymų, pasiūlymų, tačiau stipriai supykęs, išsigandęs, susijaudinęs gali priešintis suaugusiajam.	Vaikams prašant išitraukti į jų žaidimus, atlikti antraeilius vaidmenis, palaikyti jų sumanymus, užduoti klausimų, padedančių plėtoti žaidimą. Kalbėtis su vaikais apie tai, kuo naudingos elgesio taisyklės, kodėl būtina jų laikytis, kas nutinka, kai jos pažeidžiamos. Būti tinkamo elgesio modeliu vaikams. Kalbėti su jais apie tinkamą bendravimą su tėvais, broliais, seserimis. Suprasti vaiko priešinimosi priežastį ir padėti jam įveikti kylančias problemas. Grupės vakaronėse skatinti deklamuoti eilėraščių kartu su šeimos nariais.	- „Žaidimų dienele“ - „Mano šeima“ - „Aš ir mano jausmai“ - „Darbai – darbeliai“ - „Kuo aš būsiu užaugęs?“ - Grupės taisyklių kūrimas - Svečiuose policijos darbuotojai - Filmukų žiūrėjimas - „Ką reiškia 112?“ - „Amsiaus patarimai“ - Mamų, močiucių sekta pasaka - „Penkių pirštų taisyklės“ - Ekskursijos į tėvelių darbuovėtes - Interaktyvi užduotis „Tinkamas – netinkamas elgesys“
	Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis grupėje, salėje ar įstaigos kieme.	Paskatinti vaikus bendrauti su grupės svečiais, papasakoti apie juos daugiau, kad vaikai turėtų apie ką kalbėtis, kartu su vaikais sugalvoti jiems klausimų.	

5. Ugdymo sritis: Santykiai su bendraamžiais.

Ikimokykliniame amžiuje vaikai mokosi užmegzti artimus ryšius su bendraamžiais. Į bendravimą su bendraamžiais vaikai perkelia bendravimo su suaugusiuoju modelį. Draugaudami ir bendraudami vaikai kartu žaidžia ar ką nors veikia, užjaučia, padeda, paguodžia, derina veiksmus, keičiasi patirtimi ir informacija, kartu fantazuoja, kuria, ieško būdų, kaip taikiai išspręsti nesutarimus.

Vertybinių nuostatų. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.

Esminis gebėjimas. Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalijasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.

Vaiko amžius	Pasiekimai	Ugdymo gairės	Siūlomos temos
2-3 m.	Ieško bendraamžių draugijos. Žaidžia greta, trumpai pažaidžia su kitu vaiku, trumpam įsitraukia į kito vaiko žaidimą.	Organizuoti žaidimus, kuriuose vaikams ką nors reikėtų daryti paeiliui arba keliems vienu metu.	- Sportiniai žaidimai - Žaidimų dienešės“ - „Kas gerai, o kas nelabai“ - „Draugystės abėcėlė“ - „Draugas džiaugsme ir nslaimėje“
	Bendrauja mimika. judesiais, veiksmais, dažniau kalbasi su kitu vaiku, pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu. Audringai reiškia teises į savo daiktus, žaislus, nori kito vaiko jam patinkančio žaislo.	Grupėje turėti po kelis tokius pačius žaislus. Pakomentuoti draugiškus vaikų veiksmus ir jausmus, pritarti ketinimui žaisti kartu, padėti įsitraukti į bendro žaidimo epizodus. Užtikrinti vaiko saugumą. Paskatinti vaiką išreikšti nepasitenkinimą, kai kiti vaikai daro ką nors ne taip. Atsiliepti į vaikų pagalbos prašymus. Padėti vaikui įgyvendinti ketinimus, atsižvelgiant į kitų vaikų norus.	
	Gali simpatizuoti kuriam nors vaikui.	Skatinti vaikus žaisti kartu, greta. Sukurti žaidimo vietas, kuriose vaikai žaistų greta vienas kito.	
3-4 m.	Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus (kviečia žaisti, priima, prašosi priimamas į žaidimą).	Skirti pakankamai vietos ir laiko bendriems žaidimams. Naudoti smėlio laikrodį, susitarimus ir kitus būdus, padedančius vaikams palaukti savo eilės. Skatinti paprašyti žaislo, tartis dėl žaislo, žaisti juo kartu.	
	Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus, stengiasi suprasti kita kalba kalbančio vaiko sumanymus. Tariasi dėl vaidmenų, siužeto, žaislų. Padedamas suaugusiojo, palaukia savo eilės, dalijasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą.	Komentuoti priimtinius ir nepriimtinius vaiko veiksmus, primenant elgesio taisykles. Mokyti pasakyti sau „ne“, kai norisi pasielgti netinkamai. Įvairiose situacijose atkreipti vaiko dėmesį į jo veiksmų pasekmes kitam. Vengti lyginti vaikus, vartojant žodžius „geresnis“, „blogesnis“.	
	Sėkmingai įsitraukia į vaikų grupę ir nuolat kartu žaidžia.	Skatinti ir palaikyti vaikų draugystes.	
4-5 m.	Geranoriškai veikia kartu su kitais, siūlydamas sumanymą ar priimdamas kitų sumanymą, fantazuodamas. Tikslingai atsineša žaislą iš namų bendram žaidimui su	Jeį grupėje yra vaikų, kurių kiti nepriima į žaidimus, išsiaiškinti to priežastis ir padėti atstumtiesiems įsitraukti į žaidimus Siūlyti įvairios veiklos, turtinančios vaiko patirtį apie	- „Aš ir mano draugai“ - Vaidybiniai žaidimai - „Žaidimų dienešės“ - Tradicinės šventės

	žaidimo draugu. Paprašius kitam vaikui, duoda pažaisti savo žaislu arba žaidžia juo paeiliui. Noriai žaidžia su vaikais iš kitos kultūrinės ar socialinės aplinkos, natūraliai priima vaikų skirtumus. Gali padėti kitam vaikui. Pats randa nesutarimo, konflikto sprendimo būdą arba prašo suaugusiojo pagalbos. Gali turėti draugą arba kelis kurį laiką nesikeičiančius žaidimų partnerius.	bendruomenę, žmones, jų veiklą, panašumus ir skirtumus. Tarpininkauti vaikams ieškant išeičių konfliktoje situacijoje. Pasiūlyti veiklos, kurioje keliems vaikams reikia siekti vieno tikslo, skatinti bendradarbiavimą.	- Vaidybiniai žaidimai - „Bus dienele nuotaikinga“ - Veiksmo savaitė „Be patyčių“ - „Draugystės abėcėlė“ - „Mano geriausias draugas“ - Interaktyvi užduotis „Pasakų personažų rūšiavimas“

5.2.2. Sveikatos saugojimo kompetencija

6. Ugdymo sritis: Kasdienio gyvenimo įgūdžiai. Kasdienio gyvenimo įgūdžiai – tai vaiko asmeniniai mitybos ir valgymo, kūno švaros ir aplinkos tvarkos, saugaus elgesio, taisyklingos laikysenos įpročiai ir įgūdžiai. Ikimokyklinio amžiaus vaikai turėtų įgyti supratimą apie tai, ką ir kaip reikėtų valgyti, išmokti praustis, savarankiškai apsirengti ir nusirengti, saugiai elgtis su įvairiais aštriais, degiais, pavojingais daiktais, susitvarkyti žaislus ir veiklos vietą. Vaikas mokosi valgyti pats, maitinasi sveikai, atpažįsta skirtingus maisto produktus, įvardija alkį ar sotumą, pratinasi gražiai elgtis prie stalo. Vaikas mokosi plautis rankas, kai jos purvinos, tvarkosi ir prižiūri savo drabužius bei avalynę, aplinką, stengiasi taisyklingai stovėti ir sėdėti.			
Vertybinių nuostatų. Noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.			
Esminis gebėjimas. Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.			
Vaiko amžius	Pasiekimai	Ugdymo gairės	Siūlomos temos
2-3 m	Savarankiškai valgo ir geria. Pradedama naudoti stalo įrankius. Pasako, ko nori ir ko nenori valgyti. Pats eina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko. Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia, bando praustis, nusišluostyti veidą, rankas. padeda į vietą	Skatinti ragauti ir valgyti įvairų maistą. Pratinti gerai sukramtyti maistą, neskubinti valgančio vaiko, mokyti valgyti ramiai. Pratinti keltis nuo stalo tik baigus valgyti. Siūlyti žaisti žaidimus, mokant naudotis stalo įrankiais. Prižiūrėti, kad vaikas valgytų su įrankiais taip, kaip jis gali, pagirti vaiką už pastangas. Turėti grupėje indelių, skatinti su jais žaisti. Mokyti taisyklingai naudotis tualetu. Mokyti apsiauti batukus, apsivilkti, mėginti sagstyti sagas, varstyti batų raištelius. Mokyti aprangos dalių pavadinimų.	- „Valgomos – nevalgomas“ - „Į svečius pas lėles“ - „Drabužėlių pilna spinta“ - „Lėlė Ramunė eina į svečius“ - „Maisto piramidė“ - „Mano geriausi draugai – vanduo ir rankšluostukas“ - Saugaus elgesio savaitė - „Zebriuko šventė“

	vieną kitą daiktą.	Naudoti įvairias spalvotas, kvėpiančias vaikiškas higienos priemones. kalbėtis su vaikais apie švarą, skaityti kūrinėlius. Sistemiškai skatinti pažaidus sudėti žaislus ir kitas priemones į vietą.	
3-4 m.	Valgo gana tvarkingai. Primenamas po valgio skalauja burną. Pasako, kodėl reikia plauti vaisius, uogas, daržoves. Padeda suaugusiajam serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą.	Priminti, kad vaikai valgytų neskubėdami. Su vaikais kalėti apie tai, kad labai svarbu pusryčius, pietus ir vakarienę valgyti tuo pačiu metu. Žaisti žaidimus, kuriuose formuojasi maitinimosi ritmo suvokimas. Žaidžiant vaikai mokomi atskirti pagrindines produktų grupes – pieną, mėsą, vaisius, daržoves. Kiekvieną kartą prieš valgant, įtraukti vaikus į stalo padengimo veiklą, siekti, kad stalai būtų serviruojami pagal taisykles, patiekalus atitinkančiais indais. Kalbėtis su vaikais, kodėl reikia plauti vaisius, daržoves, uogas, sudaryti sąlygas mokytis praktiškai juos nuplauti.	
	Dažniausiai savarankiškai naudojami tualetu ir susitvarko juo pasinaudojęs. Šiek tiek padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Šiek tiek padedamas plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. Priminus čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Gali sutvarkyti dalį žaislų, su kuriais žaidė.	Rekomenduoti tėvams aprengti vaikus patogiais ir lengvai apsirengiamais drabužiais. Primenant eiliškumą, skatinti vaikus savarankiškai apsirengti ir nusirengti, tvarkingai susidėti drabužius. Mokyti vaikus taisyklingai plautis ir šluostytis rankas, praustis ir šluostytis veidą. Priminti, kad čiaudint ir kosint būtina prisidengti veidą ir nosį. Priminti, kad naudotųsi nosinaite. Skatinti susidėti žaislus, su kuriais žaidė, įvairiai motyvuojant, padedant.	
	Pasako, kad negalima imti degtukų, vaistų, aštrių ir kitų pavojingų daiktų.	Pasiruošti ir naudoti vaizdines priemones apie saugų elgesį. Rodyti mokomuosius filmukus. Žiūrinėjant paveikslėlius, vartant vaikiškus žurnalus, pastebėti ir parodyti dvejopas situacijas, pvz.,: tas, kuriose saugu vaikui, ir tas, kuriose gali įvykti nelaimė. Skaityti, kurti kūrinėlius apie saugų elgesį.	

		Organizuoti saugaus elgesio savaites, viktorinas, kviesti medicinos darbuotojus, gaisrininkus, policininkus.	
4-5 m.	Valgo tvarkingai, dažniausiai taisyklingai naudojasi stalo įrankiais. Domisi, koks maistas sveikas ir naudingas. Serviruoja ir tvarko stalą, vadovaujamas suaugusiojo.	Savo pavyzdžiu rodyti, kaip taisyklingai naudotis stalo įrankiais. Patraukliomis formomis paaiškinti pieno, mėsos, vaisių ir daržovių naudą. Papasakoti apie per didelio saldumynų kiekio žalą organizmui. Kviesti vaikus į talką dengiant stalą gimtadienio šventei.	- Svečiuose medicinos darbuotojai, - „Lėlių gimtadienis“, - „Sveikas, kaip ridikas“ - „Darbai darbeliai“ - Saugaus eismo savaitė - „Gėrį ir grožį kuriame darbu“
	Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Priminus plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. Priminus tvarkosi žaislus ir veiklos vietą	Skatinti susitvarkyti ne tik gerai matomus žaislus, bet ir tuos, kurie po lova, stalu, spintele ir kt. Pasiūlyti vaikams tvarkantis apsirengti specialiais drabužėliais – prijuostėmis, kepurėmis, pirštinėmis.	- Ekologinė savaitė, - „Mus kalbina knygos lapeliai“, - „Daržovės ir vaisiai“ - „Drabužėlių pilna spinta“
	Žaisdamas, ką nors veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus.	Kartu su vaikais organizuoti viktorinas, projektus apie saugų vaikų elgesį. Diskutuoti su vaikais, kaip konfliktus spręsti taikiai.	- Interaktyvios užduotys: „Saugūs – pavojingi daiktai“, „Žieminiai- vasariniai rūbai“
	Priminus stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai.	Savo pavyzdžiu rodyti, kaip taisyklingai sėdėti, stovėti, vaikščioti.	

7. Ugdymo sritis: Fizinis aktyvumas.

Judėjimas yra vienas iš svarbiausių prigimtinių vaiko poreikių, todėl būtina skatinti tiek spontanišką, tiek ikimokyklinio ugdymo auklėtojo tikslingai inicijuojamą vaiko fizinį aktyvumą. Fizinis aktyvumas užtikrina stambiosios motorikos įgūdžių, tokių kaip ėjimas, bėgimas, šokinėjimas, strikinėjimas, pusiausvyros išlaikymas judant, laipiojimas aukštyn ir žemyn, važinėjimas triratuku, dviratuku, ugdymąsi. Fizinis aktyvumas taip pat skatina fizinių vaiko savybių, tokių kaip lankstumas, vikrumas, išvermė, greitumas, judesių koordinacija, pusiausvyra, ugdymąsi.

Vertybinė nuostata. Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

Esminis gebėjimas. Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių – rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.

Vaiko amžius	Pasiekimai	Ugdymo gairės	Siūlomos temos
2-3 m.	Pastovi ant vienos kojos (3-4 sek.). Tikslingai skirtingu ritmu eina ten, kur nori, vaikščiodamas apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25-30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį. Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu laikydamasis	Sudaryti sąlygas vaikui vaikščioti įvairiu atstumu, neužkliudant padėtų daiktų. Atlikti pratimus, skatinančius peržengti kliūtis, eiti plačia linija. Sudaryti sąlygas vaikams laiptoti kopėtėlėmis siekiant tikslo.	- „Sportuok kasdien“ - „Linksmieji kamuoliukai“ - „Tiltelis per upelį“ - „Lipdome, karpome klijuojame“ - „Pirštukų žaidimai“

	suaugusiojo rankos ar turėklų. Atsispirdamas abiem kojomis pašoka nuo žemės, nušoka nuo laiptelio, peršoka liniją, spiria kamuolį. Geriau derina akies – rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius, tiksliau konstruoja, veria ant virvutės sagas, ridena, mēto, gaudo kamuolį, įkerpa popieriaus kraštą.	Kartu su vaikais imituoti šuoliuojančius ar kitokius judesius atliekančius gyvūnus. Skatinti atlikti smulkiają motoriką lavinančius pratimus. Sudaryti galimybes vaikui ridenti, gaudyti, mėtyti, spardyti kamuolius. Kartu su vaikais pasidaryti vėrinius iš makaronų, sagų, karoliukų ir t.t. Siūlyti žaidimus ir žaislus, kuriuose atliekami sukamieji plaštakos judesiai, pvz., žaidimas kėgliais. Mokyti žirkklėmis įkirpti popierių.	- „Metų laikai“
3-4 m.	Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis. Eina ant pirštų galų, eina siaura (5 cm) linija, gimnastikos suoleliu, lipa laiptais aukštyn ir žemyn nesilaikydamas už turėklų, šokinėja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paaukštavimo. Mina ir vairuoja triratuką. Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų, tiksliau atlieka judesius plaštaka ir pirštais (ima, atgnybia, suspaudžia dviem pirštais, kočioja tarp delnų) bei ranka (mojuoja, plasnoja). Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Judesius tiksliau atlieka kaire arba dešine ranka, koja.	Siūlyti vaikui įvairių žaidybinių situacijų, skatinančių vaikščioti ant pirštų, kulnų Sudaryti sąlygas vaikščioti į priekį ir atbulom tam tikro apibrėžto pločio linija (pvz., 3 m ilgio ir 5 cm pločio). Sudaryti sąlygas vaikui važinėti triratukais ar paspirtukais. Paprašyti vaikų surinkti pagaliukus, kai jie netyčia išbyra. Parūpinti pagaliukų kaišiojimui. Sudaryti sąlygas minkyti tešlą, lipdyti iš modelino, plastilino. Leisti kirpti nesudėtingas formas, po to priklijuoti jas ant popieriaus. Žaisti pirštukų žaidimus. Sudaryti sąlygas žaisti vonelėse su pupomis, griekiais ar kitomis kruopomis, gilėmis, , kaštonais ir pan. Pasiūlyti vaikui pabūti vaistininku – įvairius daiktus imti žnyplėmis, pincetu, perdėti iš vieno indo į kitą įvairius smulkius daiktus.	
4-5 m.	Eina pristatydamas pėdą prie pėdos, pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius, atlikdamas judesius rankomis, judėdamas vingiais. Greitas,	Organizuoti veiklą, kad vaikas eidamas atliktų ritminius judesius pečiais, galva, muštų kamuolį, mestų į viršų, ėjimą keistų bėgimu. Atlikti ėjimo, bėgimo, perlipimo pralindimo judesius.	- „Žaidimų dieneelės“ - „Sportuok ir būsi sveikas“ - Sporto dienos, - „Aš kūrėjas“

	vikrus, bėgioja vingiais, greitėdamas ir lėtėdamas, išsisukinėdamas, bėga ant pirštų galų. Šokinėja abiem kojomis vietoje ir judėdamas pirmyn, ant vienos kojos, šokinėja per virvutę, peršoka žemas kliūtis, pašoka siekdamas daikto. Laipioja lauko įrenginiais. Spiria kamuolį į taikinį iš įvairių padėčių.	Organizuoti bėgimo estafetes, įvairių šuolių žaidimus, panaudojant įvairias priemones: kaspinus, kamuolius, lankus, lazdas. Žaisti žaidimus su išsisukinėjimais, kuo ilgiau liekant nepagautam. Siūlyti vaikams šokinėti per šokdynę, lanką.	- „Sportuok ir būsi sveikas“ - „Darbai darbeliai“ - „Žaidimų dieneles“ - „Sveikas, kaip ridikas“ - „Labas, vandens lašeli“ - „Rytas su mankšta“ - Interaktyvios užduotys: „Muzikiniai kubai“, „Mesk ir trauk“
	Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais ir ranka (veria ant virvelės smulkius daiktus, užsega ir atsega sagas). Iš įvairių padėčių meta kamuolį į taikinį, tiksliau gauda, mušinėja. Įsisupa ir supasi sūpynėmis.	Pasiūlyti piešti įvairių linijų, pieštuku apvesti daiktus, užduotis vis sunkinant. Parinkti įvairių priemonių (sagų, rutuliukų, karolių), kad vaikas galėtų verti ant siūlo. Mokyti atlikti prisegimo ir nusegimo veiksmus naudojant skalbinių segtukus.	

5.2.3. Komunikavimo kompetencija

8. Ugdymo sritis: Sakytinė kalba. Sakytinė kalba – tai žmonių bendravimo priemonė. Sakytinės kalbos ugdymas – tai vaiko klausymo, jo paties kalbėjimo skatinimas. Klausydamasis vaikas mokosi išgirsti, įsiklausyti, atpažinti kalbos garsų skirtumus, dažnai tariamų garsų kombinacijas. vaiko kalbėjimas – tai vaiko pokalbiai, pasakojimai, pranešimai apie tai, ką jis girdi, jaučia, mato, stebi, žino, yra patyręs, išgyvenęs. Vaiko kalbėjimas – tai įvairiausi vertinimai, žodinis praktinių ir protinių veiksmų planavimas.				
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.				
Esminis gebėjimas. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiaisiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreiškdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.				
Vaiko amžius	Pasiekimai		Ugdymo gairės	Siūlomoms temoms
2-3 m	Klausymas	Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinių, naujų žodžių.	Skaityti ir pasakoti vaikams apie kitus vaikus, artimiausios aplinkos gyvūnelius, vaikams skirtų televizijos laidų veikėjus, siejant tai su jo gyvenimiška patirtimi Skaityti atsižvelgiant į kūrinių – garsiai arba tyliai, greitai arba lėtai, perteikiant teksto emocijas. Kalbėjimą su vaiku nuolat praturtinti naujais žodžiais, nusakančiais artimiausią aplinką.	- „Aplinkos daiktai ir reiškiniai“, - „Daiktų įvairovė“ - „Aš vienintelis, nepaprastas ir įdomus“ - Kūrybos diena - „Svečiuose – pasakininkė“ - „Stebuklingų žodžių

		Išklausoma, supranta ir reaguoja į kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus, siūlymus, patarimus.	Mokyti suprasti suaugusiojo prašymus.	kraitelė“ - „Mus kalbina knygos lapeliai“ - Kalbos savaitė
	Kalbėjimas	3-4 žodžių sakiniams kalba ir klausinėja apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus. Pradedama mėgdžioti suaugusiųjų kalbėseną. Sako „ačiū“, „prašau“.	Skatinti vaiką nuolat pasakoti apie save, savo norus, rūpesčius, šeimos narius. Kelian klausimus „Koks?“, „Kodėl?“, „Kur?“, „Kaip?“ skatinti vaiką nusakyti aplinkos reiškinių savybes, ieškoti įvykių priežasčių ir pasekmių, pasakoti apie tai, kas vyksta ar vyko aplink vaiką. Kalbant skatinti vartoti mandagumo žodelius.	
		Kalba ir klausinėja apie tai, ką matė ir girdėjo, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius, net jei jų dabar ir nemato. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, kalba apie juos. Vienu ar keliais žodžiais atsako į elementarius klausimus.	Įvairiose bendravimo situacijose nuolat klausinėti vaiko apie jį patį, apie tai, ką jis veikia, ko nori, ką mėgsta, skatinti apie tai pasakoti.	
		Kalba kelių žodžių sakiniams, žodžius derina pagal giminę, skaičių, linksnį.	Skatinti vaiko kalbėjimą, pateikiant taisyklingo kalbėjimo modelius.	
		Kartu su suaugusiuoju deklamuoja eilėraštukus, užbaigia žinomas pasakas, eilėraščius.	Deklamuoti eilėraštukus, užbaigti žinomų pasakų, eilėraščių frazes. Kartu su vaiku žiūrėti filmukus, skatinti jį pasakoti apie tai, ką matė ir girdėjo žodžiais ir gestais. Kartoti girdėtus eilėraštukus, dainuoti daineles, žaisti žaidimus.	
3-4 m.	Klausymas	Klausosi aplinkinių pokalbių, sekamų, pasakojamų, skaitomų, deklamuojamų kūrinių literatūrine kalba, tarmiškai.	Skaityti vaikui tekstus ne tik literatūrine kalba, bet ir tarmiškai.	
		Pradedama išklausti, suprasti ir reaguoti į tai, ką jam sako, aiškina suaugusysis ar vaikas.	Skatinti vaiką išklausti draugą, reaguoti į jo kalbą.	
		Kalba pats sau, kalba kitam, klausinėja, užkalbina, prašo, pašaukia, kartais laikydamasis	Skatinti vaiką įvairiose bendravimo situacijose gyvai kalbėtis su draugais. Bendraujant su suaugusiais, vartoti elementarius	

		elementarių kalbinio etiketo normų. Kalba, pasakoja apie tai, ką jaučia ir jautė, veikia ir veikė. Žaidžia garsais ir žodžiais, kuria naujus žodžius.	mandagumo žodžius.	
	Kalbėjimas	Kalba, pasakoja apie tai, ką mato ir matė, girdi ir girdėjo, ką sužinojo, suprato, vartodamas elementarius terminus, girdėtus naujus žodžius.	Skatinti vaiką kalbėti apie dabartinę ir buvusią veiklą, esamus ir buvusių išgyvenimus, vartojant girdėtus naujus žodžius.	
		Kalbėdamas vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius. Taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos žodžių garsų. Padedant atpažįsta žodyje kelis atskirus garsus.	Su vaiku kalbėti taisyklingų konstrukcijų sakiniiais, taisyklingai tariant gimtosios kalbos garsus, skatinant įvairiuose žodžiuose juos atpažinti.	
		Deklamuoja trumpus eilėraščius, atkartoja trumpas pasakas ar apsakymus, pridėdamas savo žodžių, pasakojimą palydėdamas gestais ir mimika.	Džiaugtis kiekvienu vaiko žodinės kūrybos bandymu, neprieštarauti, nesišaiptyti iš jo. Vaiko kalbos jausmą žadinti emociinga, ekspresyvia ir vaizdinga kalba.	
4-5 m	Klausymas	Klausosi įvairaus turinio tekstų (grožinių, publicistinių, enciklopedinių, informacinių), apie aplinką, įvairius įvykius, reiškinius klausosi gyvai, įrašų.	Sudaryti galimybes vaikui susipažinti su įvairių žanrų tekstais. Padėti vaikui pajauti tekstų stilistinę įvairovę.	- Knygų dienos - Kalbos savaitė - „Mus kalbina knygos lapeliai“ - „Aš ir mano jausmai“ - „Kas kokius turi namus?“ - „Mano gimtinė – Lietuva“ - - „Aš berniukas, o aš – mergaitė“ - „Matau, klausau, uodžiu“ - „Ką dirba mano tėveliai?“ - „Kuo būsiu užaugęs?“ - „Žaidimų dieneles“ - Knygos kūrimas
		Supranta sudėtingesnio turinio tekstus. Supranta, kad į jį kreipiamasi ar kalbama ne gimtąja kalba	Skaityti įvairių žanrų tekstus (pvz., skelbimus, reklamines skrajutes, enciklopedinius tekstus, autorines pasakas ir pan.).	
	Kalbėjimas	Natūraliai kitiems kalba apie tai, ką žino, veikia, ko nori, tikisi, nesupratus paaiškina, pakartoja. Kalbėdamas žiūri į akis.	Palaikyti kiekvieno vaiko kalbėjimą, rodant susidomėjimą tuo, ką jis kalba, užduodant vaikui atvirus klausimus. Skatinti vaiką kalbėti apie savo norus, išgyventus	

		įspūdžius, vidinį pasaulį. Plečiant jo žodyną, turtinti jį įvairiais techniniais terminais. Sužinojus naują žodį, skatinti išsakyti savo įspūdžius.	- „Tautosakos lobyne“ - „Laiškas močiutei“ - „Gyvūnijos pasaulyje“ - „Miško paslaptys“ - „Metų laikai“ - „Aš – kūrėjas“ - „Močiutės pasaka“ - „Linksmiausias nuotykis“ - Interaktyvios užduotys: „Pirštinė“, „Pirmas garsas“, „Iš kokios pasakos veikėjas?“
	Kalba, pasakoja apie tai, kas buvo nutikę, įvykę, tai siedami su žmonėmis, tautos gyvenimu, gamtos reiškiniais. Vartoja įvairią techniką, transporto priemones bei prietaisus įvardijančius žodžius. Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, televizijos laidas, žaistus kompiuterinius žaidimus. Bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, pakartodamas jo kalbos vieną kitą žodį.	Skatinti kalbėti apie nutikimą, patirtį prisimenant kuo daugiau įvykio aplinkybių, detalių, pateikiant vaikui įvairių klausimų, padedančių įvairinti kalbėjimą: kur tai nutiko, ką ten girdėjo, ką tada jautei ir kt. Būti dėmesingu pasakojimo klausytoju.	
	Laisvai kalba sudėtiniais sakiniais, žodžius į sakinius jungia laikydamasis perprastų kalbos taisyklių. Vartoja daugumą kalbos dalių (daiktavardžius, veiksmažodžius, būdvardžius,rieveksmius, prielinksnius ir kt.). Išgirsta pirmą ir paskutinį garsą jo paties, tėvų, draugų vardažodžiuose, trumpuose žodžiuose.	Kalbant su vaiku vartoti įvairias kalbos dalis (dalyvius, veiksmažodžių laikų įvairovę, įvairius būdvardžių laipsnius, išiktukus, jaustukus ir pan.). Skatinti išgirsti pirmą ir paskutinį garsą jo paties, tėvų, draugų vardažodžiuose, trumpuose žodžiuose. Su atpažintu garsu sugalvoti naujų žodžių. Žaisti žodžiais juos trumpinant, įvairiai jungiant.	
	Seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas, kuria įvairias istorijas, eilėraštkus, inscenizuoja. Deklamuoja skaitomų pasakų eiliuotus intarpus.	Žaisti klausimų – atsakymų rimavimo reikalaujančius žaidimus. Skaitant kūrinėlius, nutylėti frazę ar žodį, skatinant vaiką juos pasakyti. Įvairiai inicijuoti eilėraščių, istorijų, pasakų kūrimą, pvz., kitaip sugalvoti pradžią ar pabaigą, atvirkštinę pasaką.	

9. Ugdymo sritis: Rašytinė kalba

Rašytinė kalba – tai vaiko rašymas ir skaitymas. Rašymas prasideda pirmomis vaiko braukomomis linijomis, taškeliais, kraigalionėmis, atsitiktinai parašytais raidžių elementais, nukopijuotomis raidėmis. Skaitymas ikimokyklinio amžiaus vaikui – tai simbolių, brėžinių prasmės suvokimas, pirmųjų trumpų žodžių ir raidžių atpažinimas ir siejimas su garsais.

Vertybė nuostata. Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu. Esminis gebėjimas. Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.				
2-3 m.	Skaitymas	Varto knygeles, dėmesį skirdamas ne tik paveikslėliams, bet ir tekstui, prašydamas paskaityti. Geba sieti paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadina. Pradeda pažinti aplinkoje esančius simbolius.	Skaityti vaikui kelis kartus per dieną, parinkus trumpus tekstus, kuriuose kartojasi tie patys žodžiai. Skaityti normaliai, vengti vaikiškų intonacijų, teatrališkumo. Skirtingai perteikti atskirų personažų kalbą. Skatinti vaiką pavadinti kiekvieną paveikslėlį. kalbėti su vaiku apie iliustraciją, kad jis susietų vaizdą su konkrečiu daiktu. Skaitymo metu leisti vaikui liesti ar laikyti su tekstu susietus daiktus. Nuolat atkreipti dėmesį į artimoje aplinkoje esančius simbolius, aiškinti jų reikšmę.	- „Žodis po žodžio“ - „Ką kalba paveikslai“ - Kūrybos diena - „Svečiuose – pasakininkė“ - „Stebuklingų žodžių kraitelė“ - Pažintis su kompiuteriu - Inaktyvi užduotis „Raidžių dėlionės“
	Rašymas	Įvairiomis rašymo priemonėmis kraigloja vertikalias ir horizontalias linijas.	Pozityviai vertinti vaiko keverzones. Džiaugtis jo pasiekimais. Nuolat skatinti keverzonėmis reikšti savo mintis.	
3-4 m.	Skaitymas	Domisi skaitymu. Vaizduoja, kad skaito knygą, kuri jam buvo skaityta. Skaito knygelių paveikslėlius, įvardija įvairių objektų ir veikėjų bruožus, veiksmus. Atkreipia dėmesį į raides, simbolius (grafinius vaizdus) aplinkoje, pradeda jais manipuluoti įvairioje veikloje.	Įvairioje bendravimo aplinkoje vartyti žurnalą, knygą, bukletą ar skrajutę. Skatinti domėtis suaugusiojo skaitomu tekstu suteikiant jam informacijos apie skaitymą. Užduoti klausimus apie tai, ką „perskaitė“. Atsakymus užrašyti ir jam paskaityti. Vaiko „perskaitytą“ tekstą pasiūlyti iliustruoti. Žiūrint paveikslėlį skatinti apie jį pasakoti, kas ką daro, ką kalba ir pan.	
	Rašymas	Domisi ne tik įvairiomis rašymo priemonėmis, bet ir galimybe rašyti (planšetiniu kompiuteriu ir kt.) Kevertzonėse ir piešiniuose pasirodo realių raidžių elementai ir raidės. Raidėmis ir simboliais (grafiniais vaizdais) pradeda manipuluoti įvairioje veikloje.	Turtinti vaiko aplinką įvairiais rašikliais, sudaryti galimybę pažinti kompiuterį. Skatinti kevertzonėmis užrašyti savo vardą, pavardę, norus, pasirašinėti po dailės darbais ir pan. Verti vardo, pavardės raidžių karolius. ieškoti aplinkoje žodžių, kuriuose yra vaiko vardo raidės.	

4-5 m.	Skaitymas	Domisi abėcėlės raidėmis. Pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide. Supranta, kad kai kurios raidės turi savo pavadinimą ir specifinę grafinę raišką. Supranta aplinkoje matomų kai kurių spausdintų žodžių prasmę.	Grupėje kurti kuo įvairesnę raidžių aplinką. Skaityti tekstukus, kuriuose žaidžiama su kalbos garsais, kurie atspindi vaiko pažįstamas raides. Raidėms sugalvoti smagius pavadinimus: A-stogelis, H-kopėtėlės ir t.t., sudarant žodinius vaizdinius. Skatinti apie raides, jų charakterį kurti istorijas, pasakas. Nuolat kreipti dėmesį į aplinkoje esančius užrašus, simbolius, reklaminius užrašus ir pan.	- „Aš - kūrėjas“ - „Mus kalbina knygos lapeliai“ - Knygutės kūrimas - „Laiškas draugui“ - Pažintis su kompiuteriu - Išvyka į biblioteką - Svečiuose paštininkė - Eilėraščių diena - „Raidelių draugystė“ - Grupės sukurta pasaka - „Mano vardas“ - Interaktyvios užduotys: „Klausykis ir judėk“, „Pirmas garsas“
		Sugalvoja pavadinimus paveikslėliams, knygelėms. Įvardija specifinius skaitomo teksto veikėjų bruožus.	Skatinti vaiką pavadinti savo sukurtas knygeles, nupieštus piešinius, atliktus darbelius. Skatinti nusakyti veikėjų, daiktų, veiksmų savybes būdvardžiais, veiksmažodžiais, jaustukais, išiktukais, dalyviais,rieveiksmimis. Skatinti kurti rankų darbo knygeles su paslaptinomis durelėmis, langeliais, uždengtais paveikslėliais ir kt. Padėti pajusti ryšį tarp vaizdo ir žodžio „skaitant“ iliustracijas. Skatinti sugalvoti rankų darbo knygelėms pavadinimus, tekstukus.	
	Rašymas	Domisi ir supranta skirtingų spaudinių funkcijas (kalendorius, valgiaraštis, reklama, bukletas ir pan.).	Praturtinant vaiko aplinką skirtingo turinio spaudiniais, skatinti savarankiškai kurti reklamas, skelbimus, sveikinimus, kvietimus, dienotvarkę, orų prognozes, suvestines ir kt.	

	Kopijuoja raides, paprastus žodžius. „Iliustruoja pasakas, pasakojimus, istorijas, filmukus, iliustracijose parašydamas nukopijuotas raides, žodžius. Kuria ir gamina rankų darbo knygeles su elementariais nukopijuotais sakiniais, žodžiais, raidėmis. Braižo ir aiškina planus, schemas, grafikus. Bando rašyti raides, pradėdamas savo vardo raide. (Planšetiniame kompiuteryje rašo savo vardą, trumpus žodelius.)	Skatinti vaiką įvairioje veikloje kopijuoti atskiras raides, žodžius. Skatinti rašyti savo vardą įvairiais rašikliais, kompiuteriu. Skatinti vaiką savo veikloje skaitytas pasakas atvaizduoti įvairiomis schemomis, grafikais, juos komentuoti. Skatinti vaiką pasirašyti savo piešinius, darbelius pirmąja vardo raide, visu vardu.	

5.2.4. Pažintinė kompetencija

10. Ugdymo sritis: Aplinkos pažinimas Aplinkos pažinimas glaudžiai siejasi su tyrinėjimo ir mokėjimo mokyti gebėjimais. Noras sužinoti, išmokti, suprasti, kas vyksta aplinkui, yra aplinkos pažinimo pamatas. Vaikai nuo pat gimimo nesąmoningai tyrinėja ir pažįsta juos supančią aplinką, mokosi joje pritapti. Vaikui augant aplinka atsiveria vis plačiau ir labai svarbu, kad suaugusieji padėtų vaikui patirti pažinimo džiaugsmą ir ugdytų pagarbą aplinkai, atsakomybę už jos išsaugojimą bei saugaus elgesio įgūdžius. Aplinka yra neišsemiamas mokymosi ir ugdymosi šaltinis ikimokyklinio amžiaus vaikams.			
Vertybinė nuostata. Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. Esminis gebėjimas. Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.			
Vaiko amžius	Pasiekimai	Ugdymo gairės	Siūlomos temos
2-3 m	Atpažįsta ir pavadina vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų (sodo, daržo, lauko), gyvūnų, daiktų, domisi jais.	Skatinti vaikus stebėti ir pavadinti augalus ir gyvūnus, esančius artimiausioje aplinkoje, patalpose ir išėjus į lauką, rodyti paveikslėlius skatinant apie juos kalbėti. Mokyti savo kūno dalių pavadinimų, aptarti jų paskirtį ir priežiūrą.	- „Augalų gyvenimas visais metų laikais“ - „Šilta – šalta“ - „Smalsučių atradimai“ - „Mano šeima“ - „Kas gyvena šiame namelyje?“
	Skiria atskirus gamtos reiškinius.	Mokyti skirti šilumos ir šalčio pojūčius, juos įvardinti.	- „Mano augintinis“
	Orientuojasi savo grupės, darželio, namų aplinkoje.	Parodyti vaikams artimiausią aplinką: grupės ir jai priklausančias pagalbines patalpas, kitas grupes, salę,	- „Traksėdžiai – mano gimtinė“

		skalbyklą ir visą darželio teritoriją Atkreipti dėmesį į nematytus daiktus, skatinti klausti kaip jie vadinasi, kas tai yra, ar galima paimti ir pan.	- Tyrinėjimų savaitė - „Orų kalendorius“ - „Miško paslaptys“ - „Sode, darže, gėlyne“ - „Daiktai aplink mane“ - „Valgomos – nevalgomas“
	Pasako savo ir savo šeimos narių vardus.	Mokyti pasakyti savo vardą, pavardę, savo šeimos narių vardu, parodyti ar pasakyti, kiek turi metų. Rodyti kiekvienam vaikui, kad juo rūpinamasi, bendrauti su kiekvieno vaiko artimaisiais.	
	Dalyvauja prižiūrint augalus ir gyvūnus.	Sudaryti galimybę prisidėti prižiūrint kambarinį augalą, naminių gyvūnelių. Skatinti kalbėti apie tai, ką gyvūnelis ėda, kokius vaikus veda, ko reikia augalui, kad jis augtų ir pan.	
3-4 m.	Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus (namai, automobiliai, keliai, parduotuvės ir pan.). Pasako miesto, gatvės, kurioje gyvena, pavadinimus, savo vardą ir pavardę.	Sudaryti galimybę vaikams susipažinti su artimiausioje aplinkoje esančiais statiniais: mokykla, daugiaaukščiais gyvenamaisiais namais, sodybomis, parduotuvėmis, kepykla. Mokyti pasakyti savo adresą.	
	Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje.	Sudaryti galimybę tyrinėti, kaip daiktai juda ir kaip juos pajudinti, pvz., pučiant, traukiant, stumiant, sukant, supant, skandinant. Sudaryti sąlygas tyrinėti medžiagų savybes sušlapinant, plėšant, minkant ir pan.	
	Pastebi ir nusako aiškiausiai pastebimus gyvūnų ir augalų požymius.	Skatinti vaikus kalbėti apie stebimų gyvūnų ar augalų kūno dalis, išvaizdą, apie tai, ko jiems reikia, kad augtų, kaip juos saugoti, prižiūrėti. Paaiškinti, kad ne visus augalus galima ragauti, yra nuodingų arba dilginančių.	
	Atpažįsta gamtoje ar paveikluose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, gėles, daržoves, grybus, pasako jų pavadinimus.	Sudaryti galimybę stebėti augalus ir gyvūnus gamtoje ir namų aplinkoje, žiūrėti paveikslėlius ir klausyti skaitymo apie naminius ir laukinius gyvūnus, patiems dalyvauti juos prižiūrint.	
	Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius, skiria daugiau gamtos reiškinių (rūkas, pūga, šlapdriba).	Skatinti stebėti dienos orus, metų laiką ir gamtos pokyčius, kurie tuo metu vyksta. Sudaryti galimybę ne tik apie tai kalbėti, bet ir pavaizduoti piešiniu, vaidinimu, dainele,, surasti paveikslus knygoje.	

4-5 m.	Atpažįsta ir įvardija ne tik naminius, bet ir kai kuriuos laukinius gyvūnus. Samprotauja apie naminių ir laukinių gyvūnų gyvenimo skirtumus.	Organizuoti vaikų išvykas į gamtą (gyvūnai, augalai, grybai, jų požymiai, poreikiai), skiriant nedideles užduotis, ką turėtų pastebėti, paklausti.	- „Miško paslaptys“ - „Dienos, mėnesiai, metai“ - Gėrį ir grožį kuriame darbu - Švenčių šventimas ir įvairių datų minėjimai - „Kuo būsiu užaugęs?“ - „Ką dirba mano tėveliai?“ - „Sesutės spalvos“ - „Kaip draugauja skaičiai?“ - „Darbai darbeliai“ - „Metų laikai“ - „Gyvūnijos pasaulyje“ - „Žalioji palangė“ - „Laiko matuokliai“ - „Danguje daug šviesų“ - „Lietuva – mano gimtinė“ - „Mes gyvename Pamario krašte“ - Ekologinė savaitė - „Duonos riekelėje – žiemkenčio kelias“ - „Amatai, verslai, meistrystė“ - Eksperimentų diena - „Mano namų adresas“ - Inreaktyvios užduotys: „Daržovė – vaisius“, „Skinu – raunu“, „Kas kokios spalvos?“
	Skiria daržoves, vaisius, uogas, nusako, kaip naudoti maistui.	Vaikams sukurti situacijas aiškintis, kaip daržovės, vaisiai, uogos vartojami maistui, kuo jie naudingi, diskutuoti apie tai, kuriuos jie mėgsta ir kurių - nelabai.	
	Domisi dangaus kūnais, gamtos reiškiniais, kurių negali pamatyti (pvz., ugnikalnių išsiveržimas, žemės drebėjimas, smėlio audra).	Skaityti tekstus apie dangaus kūnus, rodyti paveikslėlius, filmukus apie reiškinius, kurių negalima stebėti gyvai.	
	Pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas.	Surengti šeimyninių fotografijų parodas, mokyti papasakoti apie tai, kas juose užfiksuota. Skatinti domėtis šeimos tradicijomis ir apie jas kalbėti. Parodyti, kad ir darželyje laikomasi tradicijų, švenčiamos šventės. Įtraukti į pasiruošimą joms visus vaikus, sudaryti jiems sąlygas dalyvauti, klausytis vaikų idėjų ir padėti jas įgyvendinti.	
	Moka papasakoti apie savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę. Pasako savo gatvės pavadinimą. Įvardija kelis žinomus gyvenvietės objektus. Gali savarankiškai nueiti į darželio salę, biblioteką, skalbyklą, valgyklą.	Organizuoti išvykas į gyvenvietę, supažindinti su kelių kryptimis, įmonėmis, esančiomis gyvenvietės teritorijoje. Nuvykti į Šilutės miestą ir supažindinti su keletu pagrindinių objektų: gaisrine, policija, pagrindinėmis gatvėmis.	
Atranda buities prietaisų, skaitmeninių technologijų panaudojimo galimybes, noriai mokosi jais naudotis.	Mokyti naudotis skaitmeninėmis priemonėmis, susirasti norimus žaidimus, muziką.		

11. Ugdymo sritis: Skaičiavimas ir matavimas

Skaičiavimas – tai pažinimo komponentas, kuriame kalbama apie pirmąjį vaiko pažintį su skaičiaus sąvoka. Čia svarbūs keli aspektai: skaičiaus vartojimas kiekiui nustatyti; skaičiaus vartojimas numeruoti; simboliai, vartojami skaičiams pažymėti; vaiko pažintinė raida taip pat neatsiejama nuo besiplečiančio vaiko suvokimo apie daiktų panašumus ir skirtumus. Matavimo komponentas susidaro iš: vaiko pažinties su paprasčiausiomis geometrinėmis figūromis; daikto dydžio, dydžių santykio suvokimo; vis gerėjančio vaiko orientavimosi laike ir erdvėje.

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti pasaulį skaičiuodamas ir matuodamas.

Esminis gebėjimas. Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.

Vaiko amžius	Pasiekimai		Ugdymo gairės	Siūlomos temos
2-3 m.	Skaičiavimas	Skiria žodžius: <i>mažai</i> (vienas, du) ir <i>daug</i> . Paprašytas duoda kitiems po vieną žaislą, daiktą.	Duoti vienodo dydžio ir formos daiktų ir mokyti paimti vieną (du) daiktus, padalyti daiktus po vieną, sudėlioti juos į dvi, tris krūveles. Klausti, kurioje iš dviejų grupių yra vienas daiktas ir kur jų yra daug ir pan.	- „Vienas ir daug“ - „Žaislų pasaulis“ - „Spalvų gama“ - „Statome miestą“ - „Daiktai aplink mane“ - „Diena – naktis“ - Lego - Domino
		Geba išrikiuoti daiktus į vieną eilę.	Teatralizuoti daineles, pasakas, žaisti žaidimus, kuriuose kas nors paeiliui daroma, rikiuojama (pvz., pasaka „Ropė“, daina „Išėjo tėvelis į mišką“).	
	Matavimas	Tapatina daiktus pagal formą, dydį. Suranda tokios pat spalvos (raudonos, mėlynos, geltonos, žalios) daiktus.	Vartyti knygeles, kuriose pavaizduoti objektai leidžia samprotauti apie dydžius, formas, spalvas. Skatinti vaikus pakartoti paveikslėliuose pavaizduotų objektų dydį, formą, spalvą nusakančius žodžius. Sudaryti galimybes rūšiuoti daiktus.	
		Supranta, kad bokštas, kurio viršuje bus didesnės, o apačioje mažesnės kaladėlės, nebus tvirtas. Supranta ir pradeda vartoti daiktams lyginti skirtus žodžius: <i>didelis – mažas, ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, storas – plonas, toks pat – ne toks. kitoks, vienodi – skirtingi</i> ir pan.	Leist eksperimentuoti su įvairių formų ir dydžių daiktais, kaladėlėmis, kai iš jų norima pastatyti kuo aukštesnį bokštą, nutiesti ilgesnį kelią ir pan.	
3-4 m.	Skaičiavimas	Pradedą skaičiuoti daiktus, palygina dvi daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėje. Padalina daiktus į grupes po lygiai (po du, po tris). Supranta, kad prie daiktų pridėdant po vieną jų skaičius grupėje didėja, o paimant po vieną – mažėja.	Naudoti paveikslėlius, kuriuose pavaizduoti 1-3 daiktai ar 2-3 daiktų grupės. Atkreipti dėmesį, koks daiktų skaičius grupėje, klausti „Kiek?“, „Ar daiktų yra po lygiai?“ ir pan. Žaisti su vaiku domino.	

	Matavimas	Pradedama vartoti kelintinius skaitvardžius (pirmas, antras...).	Teatralizuoti daineles, pasakas, kuriose veikėjai ką nors dalijasi.	
		Atpažįsta ir atrenka apskritos (skritulio), keturkampės (keturkampio), kvadratinės (kvadrato) formos daiktus, vienodo dydžio ar spalvos daiktus. Statydamas, konstruodamas, oponuodamas, grupuodamas pradeda atsižvelgti į daikto formą, dydį, spalvą.	Mokyti apibūdinti erdvės objektus, nurodant į juos panašius iš kasdienės aplinkos ir vartojant tokius palyginimus kaip: „panašus į Rubiko kubą“, „apvalus kaip kamuolys“, Tokios pat formos kaip skardinė“ ir pan. Formuoti supratimą, kad figūros forma nepriklauso nuo jos spalvos ir dydžio. Leisti vaikui manipuliuoti daiktais, stebėti kitus, kaip jie komponuoja įvairius daiktus, eksperimentuoti. Pasiūlyti žaisti lego.	
		Labai skirtingus ir vienodus daiktus palygina pagal ilgį, storį, aukštį, masę ir pan. Dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti žodžius: didesnis – mažesnis, ilgesnis – trumpesnis, storesnis – plonesnis, aukštesnis – žemesnis ir pan. Už save didesnius daiktus vadina dideliais, o mažesnius – mažais.	Prašyti palyginti kasdienėje aplinkoje esančių daiktų ilgį, aukštį, masę, storį, plotį ir t.t., juos dedant viena prie kito, kilnojant. Formuoti supratimą, kad daikto ilgis, masė nesikeičia, daiktą sulenkus ar suraičius.	
		Pradedama skirti dešinę ir kairę savo kūno puses, kūno priekį, nugarą. Nurodydamas kryptį (savo kūno atžvilgiu) vartoja žodžius: pirmyn – atgal, kairėn – dešinėn, aukštyn – žemyn.	Žaisti judrius žaidimus, kai reikia pasirinkti teisingą kryptį savo kūno atžvilgiu.	
		Paros dalis sieja su savo gyvenimo ritmu. Žino metų laikus ir jų požymius.	Kalbėtis apie tai, ką vaikas kasdien daro ryte, dieną, vakare, naktį. Vaikščiojant gamtoje, atkreipti dėmesį į metų laikams būdingus požymius.	
4-5 m.	Skaičiavimas	Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio ir kitų savybių bei jų padėties erdvėje. Skaičiuoja bent iki 5. Dėliodamas kelis daiktus, sugeba	Žaisti stalo žaidimus su kortelėmis, kai reikia suskaičiuoti korteles, pasidalinti tarpusavy. Skaičiuoti įvairius daiktus, paveikslėliuose nupieštus daiktus ir pan.	- „Seku seku pasaką“ - „Daiktai aplink mane“ - „Ženkilai ir simboliai“ - „Daiktų matavimas“

		atsakyti klausimus: „Kiek iš viso?“ „Kiek daugiau?“ „Kiek mažiau?“		- „Aš ir laikas“ - „Protingi ir išdykę skaičiai“ - Interaktyvios užduotys: „Geometrinės figūros“, „Vienas, du, daug“, „Nuo 1 iki 10“
		Pastebi, kaip sudaryta daiktų (elementų) seka, geba pratęsti ją 1–2 daiktais (elementais). Pratęsdamas pasikartojančių daiktų (elementų) seką, nebūtinai laikosi tos pačios sudarymo logikos (pvz., iš pradžių gali imti daiktus (elementus) pagal vieną požymį, vėliau – pagal kitą). Skiria kelintinius skaitvardžius.	Pasiūlyti vaikui dalyvauti žaidimuose, kuriuose kas nors skaičiuojama, kartojami du trys skirtingi judesiai ar garsų elementai, kur vaikas turėtų keisti savo ar daikto padėtį erdvėje ar daryti ką nors tam tikra seka. Kalbėtis su vaikais apie tai, kiek veikėjų buvo pasakoje, kokia buvo įvykių pasakoje eilė, ką darė pirmasis, antrasis ir t.t. veikėjai.	
	Matavimas	Skiria trikampę, stačiakampę formas. Randa mažai besiskiriančius daiktus. Kalbėdamas apie spalvą, vartoja žodžius „vienos spalvos“, „dvispalvis“. Grupuoja, komponuoja daiktus, atsižvelgdamas į jų spalvą, formą arba dydį.	Žaisti stalo žaidimus. karpyti, paišyti, spalvinti trikampus, stačiakampus. Iš įvairių formų detalių ar piešiant figūras kurti aplikacijas, ornamentus, šventinę atributiką, įvairius daiktus, kuriais galima papuošti aplinką.	
		Palygindamas daiktų dydžius, naudojasi sąlyginiu matu (trečiu daiktu). Kalbėdamas apie atstumą, daiktų ilgį, plotį, aukštį, storį, masę, vartoja žodžius: ilgesnis – trumpesnis, siauresnis – platesnis, aukštesnis – žemesnis, lengvesnis – sunkesnis. Supranta, ką reiškia sudėlioti nuo mažiausio iki didžiausio ir atvirkščiai.	Skatinti vaiką naudoti sąlyginį matą (trečią daiktą) daiktų dydžiams palyginti. Kaupiti tvėrmės dėsniai suvokti reikalingą patyrimą (pvz., plastilino gabaliukui suteikti vis kitą formą).	
		Supranta, kad knygos skaitomos iš kairės į dešinę ir iš viršaus į apačią. Juda nurodyta kryptimi. Skiria ir žodžiais išreiškia erdvinis daikto santykius su savimi: priešais mane, už manęs, šalia manęs, mano kairėje ir pan.	Kartu skaityti knygeles, „rašyti“ laiškus. Žaisti judrius žaidimus, kuriuose vaikams tenka vartoti vietą ir padėtį nusakančius žodžius.	

		Pradeda suvokti praeitį, dabartį, ateitį. Skiria sąvokas šiandien, vakar, rytoj.	Domėtis, ką vaikai veikė vakar, kalbėtis apie tai, kas bus rytoj. Žaisti žaidimus, padedančius suvokti laiko trukmę.	
12. Ugdymo sritis: Tyrinėjimas Tyrinėjimas – tai procesas, kai atidžiai žiūrint, klausant, uodžiant, liečiant, klausinėjant, ieškant informacijos įvairiuose šaltiniuose sužinoma apie gyvosios ir negyvosios gamtos objektus bei reiškinius, žmogaus sukurtus daiktus, žmonių gyvenimą. tyrinėjimas apima ir bandymus (eksperimentus), kai keičiame daiktus ar medžiagas, aplinkos sąlygas, pvz., išardome ir sudedame kitaip, kai tirpiname, šildome, šaldome medžiagas, kai sodiname augalus ir stebime, kaip jų augimą veikia šviesa, laistymas ir pan. Tyrinėjant reikia smalsumo, domėjimosi, noro pažinti, išsiaiškinti, kas ir kodėl vyksta; gebėjimo kelti problemas, klausimus ir tyrinėjimo tikslus; gebėjimo numatyti, kaip tyrinės ir pasirinkti priemones. Vertybinių nuostatų. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja. Esminis gebėjimas. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.				
Vaiko amžius	Pasiekimai	Ugdymo gairės	Siūloma tematika	
2-3 m.	Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta.	Skatinti manipuliuoti kiekiais, eiti eiti nuo vientiso prie dalių ir atgal, pvz., padalyti plastilino gabalą ir vėl sulipdyti į vieną. Sudaryti galimybes surinkti, rūšiuoti ir sudėlioti daiktus kokia nors tvarka, įvairiais būdais žaisti su medžiagomis, stiprinti tvarkos jausmą. Pateikti knygų ar paveikslėlių apie įvairius jų kasdieninio gyvenimo aspektus. Skirti laiko mokytis apsirengti ir valgyti, padėti vienas kitam.	- „Smalsučių atradimai“ - Pažinimo ir tyrinėjimų savaitė - Bandymai su vandeniu, sniegu, smėliu, lipdymo priemonėmis	
3-4 m	Pats pasirenka žaidimui ar kitai veiklai reikalingus daiktus ir medžiagas, paaiškina, kodėl pasirinko. Žaisdamas tyrinėja, išbando daiktus bei medžiagas (pvz., plaukia ar skęsta, rieda ar sukasi ratu, tinka daiktai vienas prie kito, ar ne ir pan.).	Parūpinti įvairių medžiagų ir priemonių, kuriomis pasinaudodamas vaikas galėtų inicijuoti kryptingą iškilusios problemos sprendimo veiklą, patys sugalvoti problemų ir ieškoti jų sprendimo būdų. Skatinti nebijoti bandyti ir klysti ieškant savo iškeltų problemų sprendimų, pasinaudoti ankstesniu patyrimu ir juo remiantis bandyti naujus sprendimo kelius.		
4-5 m.	Geba suvokti ryšį tarp to, kaip daiktas padarytas ir jo paskirties (pvz., ratai yra apvalūs, nes mašinos paskirtis yra judėti).	Sudaryti galimybę suskaičiuoti, prognozuoti.	- Pažinimo ir tyrinėjimų savaitė	

	Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis. Suvokia medžiagos, iš kurios padarytas daiktas, pasirinkimo tikslumą (pvz., kodėl mašinos korpusas iš metalo, o padangos iš gumos). Paaiškina, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai, stengiasi taip daryti.	Vaikus skatinti stebėti ir apibūdinti daiktų, medžiagų, gyvosios gamtos objektų savybes ir bruožus, piešti ar konstruoti įsivaizduojamus daiktus.	- Bandymai su vandeniu, sniegu, smėliu, lipdymo priemonėmis - Augalų sėjimas, auginimas ir priežiūra - „Ženkilai ir simboliai“ - „Daiktai aplink mane“
	Išskiria akivaizdžius daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų bruožus, savybes, kalbėdami apie tai kartais susieja skirtingus pastebėjimus.	Skatinti pasitelkti simbolius, palyginti, atkartoti, numatyti situacijas, nukreipti savo dėmesį į ką nors kita ar atkreipti dėmesį dabar. Skatinti paaiškinti savo pasirinkimus ir logiškai juos pagrįsti.	- Kelio ženklai, šviesoforas - Interaktyvios užduotys: „Keliauju per Lietuvą“, „Kas dengia guyvūno kūną?“

5.2.5. Meninė kompetencija

13. Ugdymo sritis: Meninė raiška

Vaiko meninė raiška – tai išpūdžių, išgyvenimų, supratimo, emocijų, jausmų patirties reiškinys ir vaizdavimas meninės raiškos būdais ir priemonėmis: veiksmu, judesiu, žodžiu, balso intonacija, spalva, linija, forma ir kt. Ji apima muziką, šokį, vaidybą ir vizualinę raišką.

Vertybinių nuostatų. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.

Esminis gebėjimas. Spontaniškai ir savitai reiškia išpūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.

Vaiko amžius	Pasiekimai	Ugdymo gairės	Siūlomos temos
2-3 m	Emociškai atliepia klausomus kūrinius (vaikiškas dainas, instrumentinius kūrinius) – šypsosi, džiaugiasi, ploja, trepsi, sėdėdamas sūpuoja kojas ar pan. Vienas ir kartu su kitais dainuoja 2-4 garsų daineles, palydėdamas jas judesiais. Drauge su pedagogu žaidžia muzikinius žaidimus, jų tekstą imituoja rankų, kūno judesiais (žingsniuoja, bėga, apsisuka).	Klausyti su vaikais dainelių apie paukščius, žvėris, gamtos reiškinius ar trumpų instrumentinės muzikos kūrinėlių. Dainuoti su vaikais įvairaus turinio dainas, imituojant jų tekstą judesiais. Žaisti muzikinius žaidimus, eiti ratelius, tekstą imituojant judesiais. Skatinti judėti pagal muziką einant, bėgant, apsisukant.	- Paukščių ir gyvūnų balsų klausymasis - Muzikos įrašų klausymasis - Grojimas savo gamybos ir žaisliniais instrumentais - Balso lavinimo pratimai - Dainavimas - Šokių judesių kūrimas - Improvizacijos - Muzikos diena - Piešimo dienos - Dailės darbų parodos

		Apžiūrinėja, tyrinėja ritminius muzikos instrumentus ir jais ritmiškai groja kartu su pedagogu.	Pasirūpinti nesudėtingais vaikiškais muzikos instrumentais (ritminėmis lazdelėmis, būgneliais, barškučiais, varpeliais, šaukštais ir kt.), daiktais ir kartu su vaikais groti ir klausytis jų skleidžiamų garsų. Tyrinėti instrumentų ar daiktų garsines galimybes.	- Lėlių teatras - Literatūros kūrinių inscenizacijos ir vaidinimai - Šventės, pramogos, popietės, vakaronės.
		Kuria, dainuoja vieno aukščio tonu savitus žodžius, ritmuoja vaikiškais instrumentais ir daiktais.	Sudaryti sąlygas ir skatinti vaikus kurti, dainuojant apie tai, ką jie veikia, žaidžia, mato, girdi.	
	Šokis	Mėgdžioja žaidinimų, gyvūnų, augalų judesius.	Visas šokio veiklos rūšis atlikti kartu su vaikais, kartais atiduodant iniciatyvą vaikams ir kartojant jų atliekamus judesius.	
		Šoka spontaniškai kurdamas dviejų – trijų natūralių judesių (eina, pritupia, pasisuka ir kt.) seką.	Skatinti vaikus šokti tyloje, kad atsiskleistų jų ritmo suvokimas. Judesių sekas atlikti pagal įvairią muziką.	
	Žaidinimai ir vaidyba	Žaisdamas su daiktu ar žaislu atlieka matytus veiksmus, judesius. Įvairiai intonuodamas kalba apie tai, ką daro. Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus. Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmais vaizduoja siužeto elementus, reiškia savaimė kilusias emocijas.	Skatinti vaikus įsijausti į veikėjus, siužetą: pabūti kaip aguonulės, augti drąsiai, linksmi, gražiai. Rodyti vaikams veiksmus ir leisti improvizuoti, reikšti tokias emocijas, kokios tuo metu kyla.	
	Vizualinė raiška	Spontaniškai reiškia emocijas, įspūdžius dailės priemonėmis ir medžiagomis. Piešia įvairias linijas, jas jungia į formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius. Bando ką nors pavaizduoti (mamą, mašiną). Savo abstrakcijose išvelgia daiktus ar įvykius.	Skatinti pasakoti apie savo piešinį. Nestabdyti vaiko, jei jis su savo kūrybos darbeliu ima žaisti, bėgioti, vaizduoti tai, ką nupiešė. Stebėti vaiko raiškos procesą, paprašyti papasakoti apie savo piešinį ar lipdinį, stengtis suprasti, kaip vaikas reiškia savo potyrius ir emocijas Svarbu, kad vaiko darbelis būtų matomas, juo pasidžiaugta.	
		Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, tyrinėja įvairius veikimo jomis būdus. Piešdamas, spauduodamas, tapydamas,	Pasiūlyti eksperimentuoti įvairesnėmis priemonėmis ir medžiagomis. kalbėti apie tai, ką vaikas daro, skatinti išbandyti kitus būdus.	

		lipdydamas, konstruodamas labiau mėgaujasi procesu, o ne rezultatu.		
3-4 m.	Muzika	Klausydamasis ir tyrinėdamas gamtos garsus, trumpus vokalinius ir instrumentinius kūrinius, judesiais emociškai atliepia jų nuotaiką, tempą bei keliais žodžiais juos apibūdina.	Klausytis su vaikais muzikos kūrinių, gamtos garsų ir juos tyrinėti pasikalbant, pasakojant, aptariant.	
		Kartu su kitais dainuoja trumpas, aiškaus ritmo, siauro diapazono, laipsniškos melodinės slinkties autorines ir liaudies dainas. Dainavimą palydi ritmiškais judesiais. Tyrinėja savo balso galimybes (dainuoja garsiai, tyliai, aukštai, žemai, greičiau, lėčiau).	Dainuoti su vaikais trumpas, aiškaus ritmo, siauro diapazono liaudies bei originalios kūrybos daineles, jas imituoti judesiais	
		Žaidžia įvairių tautų muzikinius žaidimus, atlikdamas kelis nesudėtingus judesius: eina, bėga rateliu, trepsi, ploja, mojuoja, sukasi po vieną ir už parankių. Tyrinėja garso išgavimo būdus kūno, gamtos, įvairiais muzikos instrumentais, jais ritmiškai pritaria suaugusiojo grojimui.	Sudaryti galimybę vaikams žaisti muzikinius žaidimus, eiti ratelius atliekant nesudėtingus judesius – eiti, bėgti rateliu, suktis po vieną ir už parankių, mojuoti, ploti ir t.t.	
		Improvizuoja skanduodamas, plodamas, trepsėdamas, stuksėdamas, spontaniškai kuria ritminius, melodinius motyvus savo vardui, žodžiams.	Pasirūpinti, kad vaikams netrūktų įvairių vaikiškų muzikos instrumentų groti bei jų garsams tyrinėti. Turėti grupėje įvairių medžiagų iš gamtos ar buities atliekų daiktų ir kartu su vaikais gaminti namų darbo muzikos instrumentų. Skatinti vaikus improvizuoti, kurti balsu ir judesiais melodinius motyvus savo vardui, žodžiams. Pastebėti ir įvertinti vaikų bandymus kurti savo dainas, ritmus, melodijas, pasiūlyti spontaniškai kurti patiems.	

	Šokis	Žaidžia vaizduojamuosius (darbo proceso, augalų vegetacijos, gyvūnų) šokamuosius žaidimus, šoka trijų–keturių natūralių judesių (bėga, sukasi, ritasi ir kt.) šokius.	Drauge su vaikais žaisti vaizduojamuosius šokamuosius žaidimus, skatinti juos interpretuoti.	
		Šoka spontaniškai kurdamas trijų–keturių natūralių judesių seką.	Kuriantį vaiką skatinti naudoti natūralius, su jokių šokio žanru nesusijusius judesius. Šokdamas vaikas perteikia istoriją, tačiau iš esmės jis tyrinėja šokio elementus – erdvę, tempą, ritmą, energiją.	
	Žaidinimai ir vaidyba	Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus, panaudoja tikrus daiktus, reikmenis, drabužius. Kuria dialogą tarp veikėjų, išraiškingai intonuoja. Žaisdamas atsipalaiduoja. Muzikiniuose rateliuose kuria ar savaip perteikia kelis veikėjų vaizduojančius judesius, veiksmus, spontaniškai reiškia emocijas.	Parūpinti žaidimams tikrų daiktų: virtuvės, kirpyklos, statybų reikmenų. Parodyti, kaip galima žaisti su stalo teatro pirštinių lėlėmis. Paskatinti aprengti lėles savo sumanytais veikėjais, kurti situacijas pagal girdėtas pasakas, matytus filmukus. Stebėti profesionalių aktorių vaidinamus spektaklius. Pasiūlyti vaikams patiems pažaisti teatrą. Drauge su vaiku eiti ratelius, parodyti judesių, veiksmų, paaiškinti, kas jais vaizduojama, skatinti juos kartoti laisvai, savaip, nekoreguoti vaiko emocinės raškos. Nelyginti vaiko išraiškos su kito vaiko. Džiaugtis kiekvieno vaiko pastangomis.	
		Vizualinė raiška	Patirtį išreiškia įvairiomis linijomis, jų deriniais, dėmėmis, geometrinėmis ir laisvomis formomis, spalvomis, išgaudamas šiek tiek atpažįstamus vaizdus, objektus, juos įvardija. Kuria spontaniškai, kartais pagal išankstinį sumanymą, kuris darbo eigoje dažnai kinta, „pasimeta“. Kūrybos procesą palydi pasakojimu, komentavimu, gestikuliacija, mimika.	Laikytis nuostatos, kad vaikas ne pirmiau išmoksta, o paskui kuria, bet kurdamas mokosi. Skatinti veikti taip kaip nori vaikas, kaip jam patinka. Turtinti vaiko patirtį, gausinti įspūdžių ir emocijų, stebėti vaiko raišką ir kūrybą, padėti realizuoti idėjas ir sumanymus. Aprūpinti priemonėmis ir medžiagomis, stiprinti vaiko pasitikėjimą, palankiai vertinti kūrybos savitumą, įdėtas pastangas.
	Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, atrasdamas spalvų,		Skatinti žaislingai eksperimentuoti linijomis, spalvomis, formomis.	

		linijų, formų, faktūrų įvairovę, turi mėgstamas spalvas. Kuria koliažus, spauduoja įvairiomis priemonėmis, konstruoja, lipdo nesudėtingas formas	Padėti vaikams suprasti, kad iš įvairių medžiagų, buities ir gamybos atliekų galima sukurti originalių, gražių darbelių.	
4-5 m.	Muzika	Balsu, judesiais, pasirinktu muzikos instrumentu spontaniškai improvizuoja, pritaria klausomam vokalinės, instrumentinės muzikos įrašui ar gyvai skambančios muzikos kūriniai. Savais žodžiais išsako kilusius įspūdžius. Atpažįsta kai kurių instrumentų (smuiko, būgno, dėdelės, varpelio) tembrus, girdėtus kūrinius.	Sudaryti sąlygas vaikams klausytis ne tik vokalinės ir instrumentinės muzikos įrašų, bet ir gyvos muzikos. Skatinti vaikus išsakyti savo nuomonę po matyto koncerto, muzikinio spektaklio, pramogos ar šventės.	- Paukščių ir gyvūnų balsų klausymasis - Muzikos įrašų klausymasis - Grojimas savo gamybos ir žaisliniais instrumentais - Balso lavinimo pratimai - Dainavimas - Šokių judesių kūrimas - Improvizacijos - Muzikos dienos - Piešimo dienos - Dailės darbelių parodos - Lėlių, teatras - Literatūros kūrinių inscenizacijos ir vaidinimai - Šventės, pramogos, popietės, vakaronės. - Interaktyvios užduotys: „Kas kokios spalvos?“, „Muzikiniai kubai“
		Dainuoja vienbalses, dialoginio pobūdžio dainas, jaučia ritmą. Dainuodamas išbando balso skambesį, išmėgina jį įvairioje aplinkoje (grupėje, kieme ir kt.). Stengiasi tiksliau intonuoti, taisyklingiau artikuliuoti (aiškiai tarti balsius, priebalsius, dvibalsius), taisyklingiau stovėti, kvėpuoti.	Dainuoti su vaikais vienbalses ir dialogines dainas. Skatinti dainuoti individualiai išmėginant, kaip skamba balsas grupėje, salėje, lauke ir kitur. Skatinti dainuoti atliekant įvairius darbus	
	Ritminiais, melodiniais, gamtos, savo gamybos vaikiškais muzikos instrumentais pritaria dainoms, šokiams, tyrinėja jų skambėjimo tembrus.	Pasirūpinti, kad vaikams netrūktų muzikos instrumentų, žaislų, buities daiktų, savo gamybos instrumentų, su kuriais jie galėtų groti, pritari dainoms, šokiams, muzikiniams žaidimams. Kartu su vaikais išmėginti įvairius instrumentus, pasigaminti jų ir tyrinėti jų skambėjimo galimybes, tembrus.		
	Improvizuodamas balsu, vaikišku muzikos instrumentu kuria ritmus, melodijas ketureiliams, mįslėms, patarlėms.	Drauge su vaikais kurti ritmus, melodijas ketureiliams, mįslėms, patarlėms balsu ar muzikos instrumentu. Paskatinti vaikus kurti judesius rateliui, žaidimui. pasidžiaugti, pagirti vaikus už jų originalumą, drąsą, norą kurti.		

	Šokis	Šoka sukamuosius (kai sukamasi poroje) ratelius, paprastų žingsnių (paprastasis, aukštas paprastasis, stangrus, pritupiamasis) autorinius ir penkių–šešių natūralių judesių (bėga, sukasi, pašoka ir kt.) šokius.	Drauge su vaikais šokti paprastus savo forma, t.y. sukamuosius ratelius.	
		Šoka improvizuotai kurdamas penkių–šešių natūralių judesių seką, reaguodamas į muziką, išreišdamas aplinkos vaizdus (gamtos reiškinius, gyvūnus).	Vaikų sugalvotas judesių sekas rodyti visiems ir klausti vaikų, ką jie matė. padėti vaikams sieti pamatytą personažą su atliekamais judesiais.	
	Vaidyba	Vaidindamas stalo, lėlių teatre, vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą, išplėtoja vyksmą dialogu, monologu, keisdamas balso intonacijas. Išreiškia savo norus, jausmus, mintis, baimes. Susikuria ištisa žaidimo aplinką, panaudodamas daiktus, drabužius, reikmenis. Muzikiniuose žaidimuose ir rateliuose kuria ar savaip perteikia 3–4 veiksmų seką, vaizduojančią augimą, darbus, veikėjų judėjimą, Stengiasi perteikti veikėjo nuotaiką.	Pasekus ar paskaičius pasaką, pažiūrėjus vaidinimą, paskatinti patiems vaidinti. Parodyti, kaip galima judėti ir kalbėti – intonuoti pagal tipiskus veikėjo bruožus, tempo ritmą. Klausti, kaip galėtų judėti ir kalbėti fantastinis veikėjas. Stebėti vaikų vaidinimus, stengiantis suprasti, palankiai vertinti. Parodyti, kaip galima keisti kostiumus, dekoracijas. Pasidžiaugti vaiko sukurtais veiksmais, jų emocionalumu, išraiškingumu. Įtraukti vaiką į dekoracijų, kostiumų kūrimą ir išdėstymą	

	Vizualinė raiška	Eksperimentuoja tapybos, grafikos, mišriomis dailės priemonėmis ir medžiagomis, kuria sudėtingesnius koliažus, trimates formas iš įvairių medžiagų, asambližus, fotografuoja, piešia skaitmeninėmis priemonėmis (piešimo programomis telefone, kompiuteryje).	Kalbėtis su vaiku apie jo kūrinėlį, diskutuoti, ką, kodėl ir kaip jis pavaizdavo, kodėl pasirinko tokias priemones ir pan. gėrėtis jo sumanymais, pagirti už išradingumą. Drąsinti kurti smulkesnių detalių, gamtinės medžiagos, mozaikas, juostas, kilimėlius. Numatyti vaikų kūrybingumą skatinančių meno projektų. Sudaryti sąlygas kurti, reikšti savo potyrius, įspūdžius neįprastomis sąlygomis ir priemonėmis. Padėti vaikui išsaugoti kompiuterine grafika sukurtus vaizdus, skatinti apie juos pasakoti, sugalvoti pavadinimus.	

14. Ugdymo sritis: Estetinis suvokimas

Vaiko estetinis suvokimas – tai gebėjimas suvokti, pajauti ir reflektuoti estetinius potyrius, kurie kyla matant ir jaučiant aplinkos (gamtos ir aplinkinio pasaulio, žmonių santykių, veiklos), meno kūrinių, savo ir kitų kūrybos grožį. Tai vaiko estetinių galių – išgyvenimų, intuicijos, jausenos, jautrumo, jausmų, emocijų, estetinio skonio ir vertinimo, supratimo, suvokimo, estetiškumo ir gėrio poreikio, veiklos ir kūrybos visuma.

Vertybinių nuostata. Domisi, gėrėsi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.

Esminis gebėjimas. pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.

Vaiko amžius	Pasiekimai	Ugdymo gairės	Siūlomos temos
2-3 m	Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius.	Duoti klausytis įvairios nuotaikos kūrinių, kad vaikas juos įsimintų ir vėliau juos katu aptarti. Pažiūrėjus drauge šokį, užduoti mąstymą skatinančius klausimus. Kartu su vaikais žiūrėti lėlių ir dramos vaidinimus, klausytis jų įrašų. Užduodant klausimus skatinti atpažinti vaizduojamą pasaką. Skatinti pasakoti apie savo ir kitų piešinį, aplinkoje matytus paveikslus ar knygelėlių iliustracijas. nestabdyti vaiko, jei jis su savo kūrybos darbeliu ima žaisti, bėgioti, ką nors vaizduoti judesiais.	- Muzikos klausymasis - Lėlių ir dramos vaidinimų stebėjimas, užrašų klausymas - Kūrybinės dienos - Parodų rengimas ir kitų lankymas - Šventės ir pramogos - Aplinkos stebėjimas - Ekskursijos
	Emocingai reaguoja girdėdamas darnų garsų, intonacijų, žodžių sąskambį, žiūrindamas savo	Džiuginti vaikus ir padėti jiems kaupti muzikinius įspūdžius, skatinti atidžiai klausytis muzikos, ja gėrėtis.	

	ir kitų piešinėlius. spalvingas knygelių iliustracijas, žaislus, džiaugdamasis savo puošnia apranga.	Stebėti vaiką tomis akimirkomis, kai jis grožisi, džiaugiasi gamtos ir kitos aplinkos daiktais ar reiškiniais, žaislais, savo išvaizda. Tinkamu momentu jį pakalbinti, paklausti, kas jam gražu.	
	Paklaustas pasako, ar patiko muzikos kūrinėlis, dainelė, šokis, vaidinimas, dailės darbelis.	Pritarti vaiko komentarams, papildyti jo vertinimą kitais žodžiais. Pasidomėti, ar vaikui patiko vaidinimas. Nuraminti, jei vaikas bijo veikėjų ar jų veiksmų. Akcentuoti, jog teatre viskas vyksta ne iš tikrųjų, o taip yra sugalvota, pramanyta, sužaista. Vaikams prieinamoje vietoje, jų akių lygyje, padėti profesionalios dailės, tautodailės kūrinių bei meniškų taikomosios dailės darbų, kad juos galima būtų apžiūrėti.	
3-4 m.	Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, šokti, vaidinti, pasipuošti, gražiai atrodyti.	Sudaryti vaikams galimybes dalyvauti muzikinėje veikloje ir darželyje vykstančiuose renginiuose. Atkreipti dėmesį, kai vaikas sako, kad nori gražiai ką nors daryti, palaikyti jo norą, pasidžiaugti, pagirti. Įsiklausyti į vaiko klausimus, prieš vaidinimą trumpai papasakoti, apie ką bus vaidinama. Atkreipti vaiko dėmesį į pabaigą, paklausti, kokia ji – laiminga ar liūdna? Padėti pajusti vaizdo, nuotaikų pasikeitimus keičiantis linijai, formai ir spalvai.	
	Skirtingai reaguoja (ramiai ar emociškai) klausydamas ir stebėdamas skirtingo pobūdžio, kontrastingus meno kūrinius, aplinką.	Sudaryti sąlygas klausyti, stebėti skirtingus meno kūrinius, paskatinti reikšti savo išgyvenimus. Būti greta vaikui apžiūrinėjant meno kūrinius, daiktus, žaislus, ugdyti estetinį jautrumą. Kasdieninėje veikloje kalbant su vaikais nuolat vartoti žodžius „džiaugiuosi tavo piešinėliu, puikiai atrodo, gražiai pasielgei“.	
	Keliais žodžiais ar sakiniiais pasako savo įspūdžius apie klausytą muziką, dainelę, gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius, pastebi	Skatinti klausant, apžiūrint meno kūrinius kalbėti apie savo ir kitų darbelius: kodėl patinka, kuris gražesnis, kuris linksmiausias, kokių spalvų ar formų, kurį	

	ir apibūdina kai kurias jų detales. Reaguoja į kitų nuomonę.	norėtum dar išgirsti, pamatyti, kodėl? Kalbėtis su vaiku apie spalvas paletėje, kurios spalvos jiems atrodo linksmos arba liūdnos, tyrinėti spalvų maišymo efektus. Stebėti, kad vertindami neįskaudintų vieni kitų. Dažnai atkreipti dėmesį į tai, kas gražu, gera. Padėti vaikui ugdytis pasitikėjimą savimi, pritarti, padrašinti tęsti savo kūrybą.	
4-5 m.	Mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrisi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais. Grožisi gamtos spalvomis, formomis, garsais.	Paprastai ir suprantamai atskleisti muzikos kūrybinių grožių. Skatinti žaidimuose vaidinti muzikantus, šokėjus, dainininkus, vaizduojant, kad jie yra scenoje, dainuoja su mikrofonu ar groja muzikos instrumentu. Kartu su vaikais žiūrėti lėlių ar dramos vaidinimus, klausytis vaidinimų įrašų, žiūrėti animacinius filmukus. Skatinti stebėti menininkų kūrybos procesą bei patiems kartu kurti. Sudominti vaikus patrauklia ir malonia veikla paties auklėtojo ir kitų kūrybos pavyzdžiais. Gamta yra pats stipriausias estetinio ugdymo šaltinis, todėl reikėtų skatinti vaikus pamatyti, pajusti kasdien atsiveriantį vis naują grožį.	- Muzikos klausymasis - Lėlių ir dramos vaidinimų stebėjimas, jų įrašų klausymas - Kūrybinės dienos - Parodų rengimas ir kitų lankymas - Šventės ir pramogos - Aplinkos stebėjimas - Ekskursijos - Interaktyvios užduotys: „Kelioninis autobusiukas“, „Kelionė į mišką“
	Pastebi kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus (siužetą, veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus). Pasako, kaip jautėsi ir ką patyrė dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, piešdamas.	Skatinti vaikus domėtis muzika ir jos išraiškos priemonėmis, aptarti turinį, nuotaiką ir muzikos instrumentų tembras. Sugalvoti įvairių būdų, kaip padėti vaikui suvokti ir papasakoti matyto kūrinio siužetą. Kartu su vaikais žiūrėti lėlių ir dramos vaidinimus, klausytis vaidinimų įrašų, žiūrėti animacinius filmukus. Sudaryti galimybę vaikams stebėti vaizduojamosios ir taikomosios – dekoratyvinės dailės kūrinius, reprodukcijas mokykloje, bibliotekoje šventėse, mugėse tradiciniuose renginiuose.	

	Dalijasi įspūdžiais po koncertų, spektaklių, parodų, renginių lankymo. Pasako savo nuomonę apie muzikos kūrinėlį, dainelę, šoki, vaidinimą, dailės darbelį, aplinką, drabužį, tautodailės ornamentais papuoštus daiktus.	Sukurti situacijų, kad vaikas galėtų meno kūrinius, savo ir kitų meninę veiklą vertinti savaip lygindamas. Kasdienėje veikloje suteikti galimybę suprasti ir pajusti, kad tiesa, gėris, grožis visada teikia džiaugsmą ir pasitenkinimą. Prašyti papasakoti apie savo dailės kūrinius, pateikti į meninius sprendimus orientuotų klausimų	

15. Ugdymo sritis: Kūrybiškumas

Kūrybiškumas suprantamas kaip asmens savybė, susijusi su gebėjimu atrasti tai, kas nauja, originalu, netikėta. Ikimokyklinio amžiaus vaikai stebina ypatingu gebėjimu pateikti originalių bei neįprastų idėjų, laisvai išreikšti save, ką nors simbolizuoti, įsivaizduoti, fantazuoti, improvizuoti. Vaikų kūrybiškumas reiškiasi verbalinėje, vizualinėje, judėjimo, pažinimo veikloje. Ikimokyklinio amžiaus vaikai pasižymi tuo, kad kūrybos procesas jiems dažnai yra svarbesnis už jos rezultata.

Vertybinių nuostatų. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.

Esminis gebėjimas. savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.

Vaiko amžius	Pasiekimai	Ugdymo gairės	Siūloma tematika
2-3 m.	Atranda vis naujus dalykus artimiausioje įprastoje aplinkoje.	Kurti saugią, džiaugsmingą, laisvą aplinką, kurioje vaikas gali eksperimentuoti su įvairia saugia medžiaga. Siūlyti žaidimų su vandeniu. Lauke lyjant ir nesant šaltam orui, tinkamai apsirengus, leisti braidyti po balas, semti jį kibirėliais ir pan. vaikus skatinti daryti taip, kaip iki šiol nedarė, pasirenkant kuo įvairesnių sprendimų. Veiklą organizuoti ir patalpose ir lauke.	- „Smėlio, vandens išdaigos“ - „Daiktų įvairovė“ - „Žaidimų dienele“ - Kalbos savaitė - Eksperimentų diena
	Įsivaizduoja gyvūnus, augalus, daiktus, apie kuriuos jam pasakojama, skaitoma. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus.	Skatinti vaikus statyti smėlio pilis bei žaisti kitus žaidimus su smėliu.	
3-4 m.	Įžvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes.	Skatinti išbandyti įvairią veiklą, įvairius daiktų panaudojimo būdus, siekiant, kad vaikai pastebėtų, jog tą patį daiktą, priemonę galima panaudoti įvairioms reikmėms ir tikslams, kaip galima pakeisti jo funkcijas, išvaizdą, skirtingai jį pritaikius ar panaudojus,. Suteikti laisvės, erdvės, laiko, pasiūlant naudoti įvairius butaforinius daiktus, kuriuos vaikai gali panaudoti	

		kurdami vaidinimus, rinkdamiesi jiems patinkančią veiklą, režisuodami savo pačių sugalvotas istorijas. Lavinti kūrybinį mąstymą – lankstumą, gausumą, detalumą, originalumą. Prašyti kuo tiksliau apibūdinti kūrinį, išdailinti piešinį ir pan. Užduoti netikėtus, fantastinius klausimus, skatinti vaiką išsakyti originalias mintis.	
	Pasitelkia vaizduotę ką nors veikdamas: žaisdamas, pasakodamas, judėdamas. Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų.	Skatinti džiaugtis savo kūriniais, aptarti, kokias sugalvotas idėjas galima pritaikyti ar išbandyti realiame gyvenime. Girti įdomiausius posakius, klausimus, skatinti idėjomis pasidalinti grupėje, kad vaikai pajustų, kad originalūs atsakymai ir mintys yra vertinami.	
4-5 m.	Klausinėja, aiškindamasis jam naujus, nežinomus dalykus.	Skatinti kūrybiškumą, laisvai reikšti idėjas, užduoti daug atvirojo tipo klausimų: „Kaip?..“ „Ką dar?..“ „Kas būtų?..“ ir pan. Drąsinti, kad idėjų būtų kuo daugiau. Ugdyti mąstymo lankstumą. Ugdyti originalumą – prašyti išsakyti idėjas taip, kad niekas kitas taip nesugebėtų, drąsinti fantazuoti, kurti, nebijoti savo idėjų, sakyti visa, kas tik ateina į galvą.	- Gėrį ir grožį kuriame darbu - „Aš kūrėjas“ - „Kuriamė pasakas“ - „Knygelių kūrimas - „Metų laikai“ - „Kūrybinės dirbtuvėlės“ - „Kas iš ko padarytas?“ - „Lietuva vaiko akimis“ - Mamos portretas - Interaktyvios užduotys: „Puikus atkartojimas“, „Statybų konstrukcijos“
	Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį.	Ugdyti fantaziją, žaidžiant ir kuriant nerealias, bet prasmingas situacijas. Prašyti sugalvoti, kaip būtų galima detalai išstobulinti savo „objektą“, įsivaizduojant, pasakojant, išreiškiant judesiu, piešiant, kad jis būtų kuo labiau išbaigtas, dar tobulesnis. Skatinti dalytis praeityje išgyventa įdomia patirtimi, veikla, kelionių įspūdžiais ir nuotykiiais su kitais vaikais. Vengti vertinti, „rūšiuoti“ vaikus pagal pasiekimus. Priimti ir palankiai vertinti visokius atsakymus, bet kokio lygio veiklos rezultatus, visais atvejais surandant tai, už ką būtų galima juos pagirti.	

	Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones. Lengvai sugalvoja, keičia, pertvarko savitas idėjas, siūlo kelis variantus. Džiaugiasi savitu veiksmo procesu ir rezultatu.	Pateikti įvairių medžiagų, žaislų, priemonių, skatinant vaiką kurti iš jų naujus produktus po vieną ar grupelėse. Skatinti vaikus dalyti idėjomis, dirbant porose ar grupelėse, kartu priimti sprendimus. Organizuoti projektus, grupinę veiklą. Mokyti mokytis ir dirbti grupėse, kalbėtis apie tai, kaip jaučiasi kiti vaikai, jei vienas neleidžia kitiems nieko pasakyti.	

5.2.6. Mokėjimo mokytis kompetencija

16. Ugdymo sritis: Iniciatyvumas ir atkaklumas

Iniciatyvumas apibūdinamas kaip smalsumas, domėjimasis nauja informacija bei veikla, entuziastingas naujos informacijos, naujų veiklos ar raiškos būdų ieškojimas, noras išmokyti. Atkaklumas yra gebėjimas gana ilgą laiką amžiaus galimybių ribose nenutraukti atliekamos veiklos. Tai yra ilgalaikio dėmesingumo išlaikymas, gebėjimas išsaugoti svarbią informaciją bei idėjas atmintyje, kurias ateityje vaikas gali panaudoti įvairiose veiklose ir situacijose, nesutrikinti nesėkmės situacijoje, didelėmis pastangomis pasiekti sėkmės. Atkaklumo pagrindas pravaiko noras daryti įtaką aplinkiniam pasauliui, noras pasiekti tikslus.

Vertybinė nuostata. Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.

Esminis gebėjimas. Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.

Vaiko amžius	Pasiekimai	Ugdymo gairės	Siūlomos temos
2-3 m	Nuolat energingai žaidžia, ką nors veikia, laisvai juda erdvėje, pats keičia veiklą, pasirenka vieną iš kelių daiktų, sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą. Mėgsta išbandyti suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą. Ekspresyviai reiškia savo norus, sako „ne“.	Pasirūpinti saugia aplinka grupėje, lauke. Auklėtojui pačiam žaisti įvairius sensorinius žaidimus vaikų akivaizdoje, kad jie galėtų jį stebėti ir mėgdžioti, taip mokydamiesi naujų veiksmų, Skatinti vaikus pastatyti bokštelį, baigti sudėlioti dėlionę. Nuolat praturtinti grupę kuo nors nauju, pasiūlyti naujų žaidimų. Neišleisti vaikų iš akių. Kai tik įmanoma, palaikyti vaiko norus, patraukliai pasiūlyti jiems pakeisti savo neigiamą nuomonę.	- „Žaislų pasaulis“ - „Daiktų įvairovė“ - „Aplinkos daiktai ir reiškiniai“
3-4 m.	Dažniausiai pats pasirenka ir kurį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. Kviečiant, sudominant įsitraukia į suaugusiojo	Palaikyti vaikų veiklos sumanymus, padėti juos išplėtoti, įgyvendinti. Pasiūlyti vaikams veiklos dviese, grupelėje ar su visa	

	pasiūlytą veiklą jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei.	grupe.	
	Susidūręs su kliūtimi arba nesėkme, bando ką nors daryti kitaip arba laukia suaugusiojo pagalbos. Siekia savarankiškumo, bet vis dar laukia suaugusiųjų paskatinimo, padaršinio.	Palaikyti vaikus, kurie bando iššūkį įveikti savarankiškai, neskubėti teikti pagalbos. vaikams, kurie greit nusimena, meta veiklą, padėti surasti išeitį, sprendimus. pastebėti ir palaikyti vaiko iniciatyvą atlikti nesudėtingus darbus: išplauti teptukus, plauti žaislus ir pan.	
4-5 m.	Pats pasirenka ir ilgesnį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais.	Skatinti vaikus turiningiau išplėtoti jų pačių sumanymą.	- „Daiktai aplink mane“ - „Darbai darbeliai“ - „Daiktai iš ateities“ - „Galiu padaryti darbelį iki galo“ - Dėlionių diena - Meistriškumo dirbtuvėlės - „Batų raištukų rišimo varžybos“ - Interaktyvios užduotys: „Kelionė į mišką“, „Kamuolys apvalus“, „Judame erdvėje“
	Lengviau pereina nuo paties pasirinktos veiklos prie suaugusiojo jam, vaikų grupei, visai vaikų grupei pasiūlytos veiklos. Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka susitelkęs, išradinai, savaip, savarankiškai	Veiklą vaikams pasiūlyti tik kaip motyvuojančią idėją, kurią jie galėtų sukonkretinti ir savaip įgyvendinti. Nenurodyti visų veiklos atlikimo žingsnių.	
	Ilgesnį laiką pats bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos į suaugusįjį.	Pagalbą vaikui teikti ne ką nors darant už jį, bet keliant mąstyti skatinančius klausimus, pateikiant keletą alternatyvių pasiūlymų, skatinant bandyti keletą kartų.	
5-6 m.	Turiningai plėtoja paties pasirinktą veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną, kelias dienas.	Sudaryti sąlygas grupėje vaikų sumanymus ir auklėtojo pasiūlytą veiklą plėtoti po keletą dienų, neardant vaikų susikurtos aplinkos, nebaigtų darbų.	
	Susidomėjęs ilgesniam laikui įsitraukia į suaugusiojo jam, vaikų grupei ar visai grupei pasiūlytą veiklą, siūlo vaikams ir suaugusiajam įsitraukti į jo paties sugalvotą veiklą.	Pasiūlyti vaikams įdomios veiklos idėjų, sumanymų vaikų grupelių veiklai. pastebėti vaiko sumanymus, juos palaikyti, padėti išplėtoti.	
	Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepasisekus bando įtraukti bendraamžius ir tik po to kreipiasi į suaugusįjį.	Skatinti vaikus pabaigti pradėtus darbus, padėti vienas kitam įveikti problemas. Siūlyti kruopštumo, susikaupimo reikalaujančių darbų.	

17. Ugdymo sritis: Problemų sprendimas

Problemų sprendimas – tai gebėjimas suprasti, įvertinti interpretuoti ir pritaikyti žinias iššūkiams, sudėtingoms užduotims ar sunkumams spręsti. Ikimokyklinio amžiaus vaikai yra pajėgūs spręsti savo problemas, nes pastebi neįprastą situacijos sudėtingumą, sunkumą; susidūręs su sudėtinga užduotimi, spontaniškai ieško sprendimų, juos taiko ir stebi pasekmes; susidūręs su sudėtinga užduotimi, gali tikslingai ieškoti informacijos, sprendimo, išeities, ją pritaikyti ir stebėti rezultata; gali daryti netikėtus atradimus, spontaniškai pritaikęs tam tikras išeitis.

Vertybė nuostata. Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.			
Esminis gebėjimas. Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.			
Vaiko amžius	Pasiekimai	Ugdymo gairės	Siūloma tematika
2-3 m.	Drąsiai imasi sudėtingos veiklos, atkakliai, keisdamas veikimo būdus bando ją atlikti pats, stebi savo veiksmų pasekmes.	Skatinti vaikus imtis pagal jų galimybes sudėtingos veiklos.	- „Aš ir mano draugai“ - „Savaitė be patyčių“ - „Aš galiu“
	Nepavykus įveikti sudėtingos veiklos ar kliūtis, prašo pagalbos arba meta veiklą.	Kai vaikui kas nors nesiseka arba jei jis prašo padėti, klausti paties vaiko: „Ką dar galima padaryti?“, „Kaip kitaip galima padaryti?“ Arba pateikti kelis sprendimo būdus, padedančius įveikti kliūtis, kad vaikas pasirinktų vieną iš jų.	
3-4 m.	Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema.	Komentuoti vaikų taikytus problemų sprendimo būdus ir jų pasekmes, kad vaikai geriau suprastų, kodėl pavyko įveikti sunkumus.	
	Nori ją įveikti, išbando paties taikytus, stebėtus ar naujai sugalvotus veikimo būdus.	Vaikams susidūrus su problema, skatinti juos prisiminti, kokius panašios problemos sprendimo būdus jis taikė anksčiau.	
	Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. Nepasisekus prašo suaugusiojo pagalbos.	Drąsinti vaikus kartu ieškoti išeičių iš susidariusios probleminės situacijos. Padėti vaikams įveikt sunkumus, tariantis kartu su vaikais, padedant jiems apmąstyti svarbiausius problemų sprendimo etapus.	
4-5 m.	Retsykiais pats ieško sunkumų, kliūčių, aktyviai bando įveikti sutiktus sunkumus.	Siūlyti vaikams sudėtingos veiklos, drąsinti jos imtis, drąsiai bandyti, eksperimentuoti, tartis su kitais.	- Tyrinėjimų savaitė - „Savaitė be patyčių“ - „Draugystės abėcėlė“ - „Veiksmai ir pasekmės“ - „Surask teisingą sprendimą“ - Kviesk pagalbą 112 - Interaktyvios užduotys: „Išreikšk emociją“, „Įveik sieną“, „Statybų konstrukcijos“
	Ieško tinkamų sprendimų, tariausi su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių.	Skaityti kūrinių apie įvairius žmonių ketinimus, poelgius ir jų pasekmes.	
	Nepasisekus samprotauja, ką galima daryti toliau, kitaip arba prašo suaugusiojo pagalbos.	Kai vaikai susiduria su problemomis, paprašyti visų pagalbą, ką galima daryti toje situacijoje. padėti vaikams geriau suprasti kiekvieno pasiūlyto sprendimo pasekmes.	

18. Ugdymo sritis: Mokėjimas mokytis

Mokėjimas mokytis suprantamas kaip noras mokytis, atkaklus užsibrėžto tikslo siekimas, atsakomybė už savo mokymąsi. Tai gebėjimas išsikelti mokymosi tikslus, planuoti, kaip jų bus siekiama, pasirinkti tinkamus mokymosi būdus, apmąstyti mokymosi procesą, įsivertinti rezultatus ir atsižvelgiant į juos kelti tolesnį tikslą.

Vertybinė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ko išmoko.

Esminis gebėjimas. Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, sprenddamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.

Vaiko amžius	Pasiekimai	Ugdymo gairės	Siūloma tematika
2-3 m.	Veikia spontaniškai ir tikėdamasis tam tikro rezultato.	Atkreipti dėmesį į vaiko ketinimus, norą ką nors išbandyti, pažinti ir kurti sąlygas vaikui mokytis.	- „Pažinimo džiaugsmas“ - Kūrybinės raiškos savaitė - Spontastiški klausimai, atsakymai - Žaidimas „Taip ir ne“ - „Klausau – atkartuju“
	Klausia, kaip kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando. Modeliuoja veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus.	Vaikams padėti suprasti savo galimybes ir apribojimus, sudaryti visas sąlygas tobulinti savo gebėjimus individualiu tempu. Leisti vaikams patiems pajusti ir nuspręsti, kada jiems reikalinga pagalba. Vaikus drąsinti inicijuoti žaidimus. Kurti prasmingas ir tikroviškas žaidimo ir darbo kontekstą.	
	Džiaugiasi tuo, ko išmoko.	Kartu su vaiku pasidžiaugti tais dalykais, kurių jis jau išmoko: užsisiegti sagas, bėgioti, sudėlioti dėlionę.	
3-4 m.	Pasako, parodo, ką nori išmokti. joms įgyvendinti, pastebi ir komentuoja padarinius.	Pastebėti situacijas, kuriose vaikas nori ko nors išmokti. Skatinti pasakyti, ko jis nori išmokti, sudaryti sąlygas mokytis to, ko jis nori.	
	Mėgsta kūrybiškai žaisti, veikti, siūlo žaidimų ir veiklos idėjas, imasi iniciatyvos	Netrukdyti, kai vaikas įsitraukia į žaidimą, ko nors mokosi, tačiau stebėti ir padėti ar padrasinti, kai vaikas prašo ir kai tai būtina.	
	Pasako, ką veikė ir ką išmoko.	Kalbėtis su vaikais apie tai, ką veikė per dieną ir ko išmoko.	
4-5 m.	Norėdami ką nors išmokti pasako, ko nežino ar dėl ko abejoja.	Vaikus drąsinti sakyti „Aš nežinau“, nebijoti suklysti ką nors darant, iškelti klausimus, problemas, galvoti ir rasti atsakymą ar sprendimą.	
	Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas, klauso, ką sako kiti, pasitiksina.	Pripažinti, kad vaikų sugebėjimas išlaikyti dėmesį ir domėjimasis aplinkiniu pasauliu didėja. Todėl numatyti veiklos, kuri padeda tyrinėti ir pažinti aplinką.	
	Aptaria padarytus darbus, planuoja, ką darys	Skatinti kalbėti apie savo žaidimus, kitą veiklą ir taip	

	toliau, spėlioja, kas atsitiks, jeigu...	plėtoti jų refleksijos gebėjimus.	- Spontastiškų veiklų diena- „Planas rytojui“- Interaktyvios užduotys: „Kelionė po geometrinių figūrų šalį“, „Sudėk žodį“, „Statybų konstrukcijos“

VII SKYRIUS

NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas.
 2. Lietuvos Respublikos Seimo 2003-08-20 nutarimas Nr. IX-1569 „Dėl Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos patvirtinimo“.
 3. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I- 983.
 4. Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcija, 1989.
 5. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas.
 6. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. –V.: Švietimo aprūpinimo centras, 2006.
 7. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. – V.: Švietimo aprūpinimo centras, 2015.
 8. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. – V.: Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
-